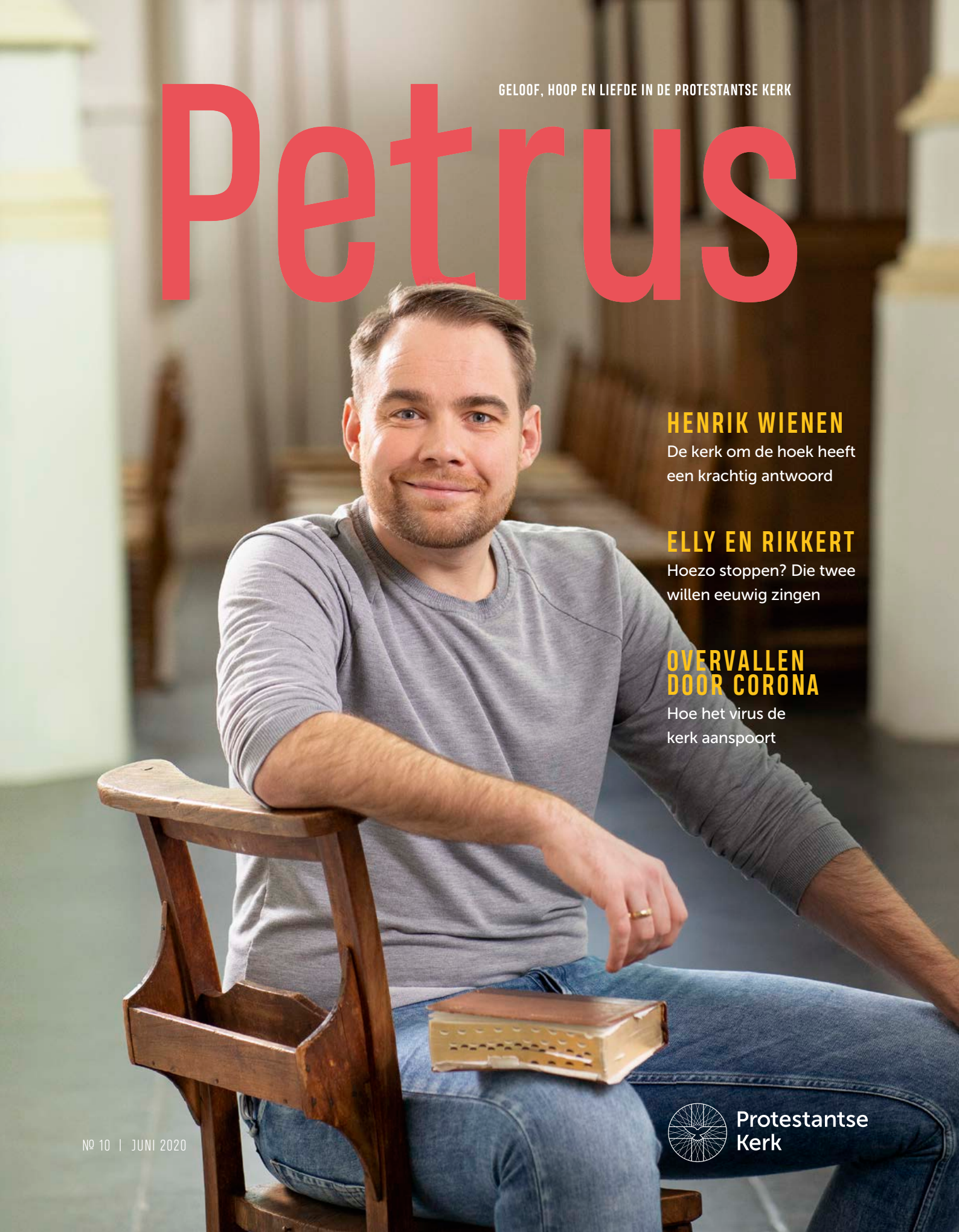
GELOOF, HOOP EN LIEFDE IN DE PROTESTANTSE KERK

Petrus

HENRIK WIENEN
De kerk om de hoek heeft een krachtig antwoord

ELLY EN RIKKERT
Hoezo stoppen? Die twee willen eeuwig zingen

OVERVALLEN DOOR CORONA
Hoe het virus de kerk aanspoort

№ 10 | JUNI 2020

Protestantse Kerk

Petrus

Soms doet de kerk denken aan Petrus, die visser, vriend en volgeling van Jezus. Sterk als een rots en tegelijk zwak en feilbaar. Net zoals de mensen in de kerk: soms moedig, soms overmoedig, soms te voorzichtig. Meer weten?
Kijk op petrus.protestantsekerk.nl of meld u aan voor de e-mailnieuwsbrief via petrus.protestantsekerk.nl/nieuwsbrief.

Marusja:

Een mooie kerkstoel, vindt u niet? Deze ziet u de komende nummers terug op de voorkant. In een kerkgebouw, of op een heel onverwachte plek. Want alles waar deze stoel voor staat – geloof, goede voornemens, vragen, twijfels – ervaart u tenslotte ook buiten de kerk. Tijdens een wandeling in het bos, als u de buurvrouw bezoekt, of wanneer u aan het werk bent. Waar staat úw stoel?

06
Elly & Rikkert en de Geest

16
Kerk-zijn in tijden van corona

Kunt u het zich nog voorstellen in deze tijd vol coronanieuws en onheil? Duizenden mensen bij elkaar op het Oogstfeest in Jeruzalem. Petrus, die daar een vlammende pinkstertoespraak houdt. Het virus zou zich daar rap verspreid hebben … In dit nummer leest u over kerk-zijn in tijden van corona (pag. 16) en ziet u hoe mensen hun handen uit de mouwen steken (pag. 26). Andere verhalen kunnen u helpen om Pinksteren te vieren. Zoals het interview met verpleegkundige Hanneke de Moed (pag. 44), over belijdenis doen én de intensieve tijd in het ziekenhuis. Of het verhaal over de kerk in Boxmeer, waar een groep asielzoekers de gemeente aan het denken zet (pag. 46).
Deze Petrus bevat ook nieuwe rubrieken: op pag. 14 staat een korte overdenking over Petrus, in 'Door het water gezakt' vertelt Margriet Mallee over haar twijfels en haar geloof (pag. 33), Chris Möhlmann legt uit wat hij zoekt in de kerk (pag. 45), en op pag. 51 leest u tot welk inzicht Ben van Werven is gekomen door zijn werk als predikant.

Marusja Aangeenbrug
Hoofdredacteur *Petrus*

48
Lunch met de buurt

Verder in dit nummer:

19 Onderduikers in de pastorie
20 Leen en Reinald over het klimaat, saamhorigheid en de hemel
23 Esther van Schie houdt een fluisterpreek
24 Cursus theologie voor iedereen
26 Corona legt het leven stil, maar niet de kerk!
38 De kerk in of juist eruit?
40 Wandelen langs Betuwse kerktorens
52 In Wijchen deelt de kerk kleding uit
54 Rijke oogst in Dronten
57 Chris wil nooit meer vliegen
72 7x naar de kerk in het buitenland

59
Houvast aan de Bijbel als het leven moeilijk is

Coverfoto: Niek Stam

5 vragen

Petrus
& Henrik

Wat herken je in Petrus?
"Ik kan me goed voorstellen dat Petrus impulsief zijn zwaard trok om te beschermen wat hem dierbaar was. Die primaire reactie waarvan je achteraf denkt: was dat nou wel verstandig? Dat heb ik dus vaak op het voetbalveld."

Wat zou jij doen tijdens de storm op het meer?
"Waarschijnlijk als een malle aan allerlei touwen in de boot trekken en knetterhard werken om te voorkomen dat het schip kapseist. En, eerlijk is eerlijk, boos worden op mensen die niks doen."

Welke woorden van Jezus bieden jou hoop als het moeilijk is?
"'Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.' Alles wat er gebeurt en waar ik zo mee bezig kan zijn, groot en klein, staat onder deze belofte van Jezus. Voor mij is dat nou echt hoopvol, dat het niet meer van ons afhankelijk is."

Zou jij een visser van mensen kunnen zijn?
"Oh, dat geloof ik zeker! Jezus kwam op een ezeltje Jeruzalem binnengereden, dan kan hij de ezel die ik ben vast ook wel gebruiken ;-)"

Wie is een rots in jouw leven?
"Mijn vrouw Femmieke, die mij iedere dag weer blij maakt!"

Henrik Wienen ontwikkelt een app waarmee u op uw telefoon uw kerk bij de hand kunt hebben. Op pag. 34 vertelt hij welke vijf regels uit het Onze Vader hem raken.

Tekst: Auke Schouwstra | Foto: Jaap Schuurman

‘We mogen nooit alleen maar toekijken, nooit achterover leunen in zelfgenoegzaamheid, nooit ons de luxe veroorloven te leven zonder hoop. **Apathie is het einde van alles**.’

Dorothee Sölle, Duitse lutherse theoloog (1929-2003)

Foto: Nine Köpfer, Unsplash

Visser & Visser

Twee vissers van mensen, de predikanten Paul Visser (Noorderkerk Amsterdam) en Rob Visser (Protestantse Gemeente Vuren), ontmoeten bekende Nederlanders. Ze gaan in gesprek over geloven, de kerk en de samenleving.

‘Je hoeft de Geest niet te benoemen. Hij ís er’

Duizenden, nee, tienduizenden liedjes moeten ze gezongen hebben. Maar nu stoppen Elly en Rikkert er toch echt mee. Dat zorgt voor weemoed, maar ook voor rust. “We zijn maar een stofje op de weegschaal.”

Elly en Rikkert

Elly is geboren op 7 april 1946 in Hilversum, Rikkert op 5 februari 1947 in Groningen. Ze trouwden in 1968 en traden steeds vaker op als duo. Toen ze rond 1976 overtuigd werden door de boodschap van Jezus Christus, bleven ze muziek maken voor kinderen én volwassenen. Ze hebben tientallen lp's en cd's gemaakt.

Af en toe wandelt Elly met buurman Piet langs het weiland rond het boerderijtje waar ze woont met Rikkert. Dan gaat het gesprek over dagelijkse dingen, en soms ook over God, want die is voor Elly tenslotte ook onderdeel van het dagelijks leven.
De buurman gelooft niet in God, maar dat hindert het gesprek niet. "Ik heb het er weleens over: God is liefde. Wie liefheeft, kent God. Wie niet liefheeft, kent God niet. Waardoor kunnen wij liefhebben? Dat móét door de Geest zijn. Op die manier praat ik erover met Piet."

Eenvoud

Zo zijn Elly en Rikkert wijd en zijd bekend en geliefd geworden: ingewikkelde dingen terugbrengen tot eenvoud, mensen uitdagen om opnieuw te kijken naar zichzelf of de wereld. De woorden lijken hun te komen aanwaaien. "Hoe werkt dat, geeft de Geest jullie woorden?" vraagt Rob Visser zich af. "Muze, talent en liefde voor het vak gaan samen. En achter dat alles zit de Geest van God, die adem geeft", realiseert Rikkert zich. "Dat is een zekerheid, maar je bent je er niet altijd van bewust."
Zo ervaart Paul Visser het ook als hij een preek maakt. "De Geest gaat vervolgens ook nog zijn ongekende gang. Elke kerkganger pikt mijn woorden op met zijn eigen radar."
De Geest lijkt misschien ongrijpbaar, maar "je hoeft Hem ook niet altijd te benoemen", vult Elly aan. "Hij ís er, Hij heeft lief. Als jij buiten jezelf om lief kunt hebben, zelfs al gebeuren er vreselijke dingen, als je kunt vertrouwen, geloven – dat móét de Geest zijn. Dat gaat boven ons verstand uit."

Tussen de akkers

Niet altijd is die Geest te ervaren als je in de kerk bent, vindt Rikkert. "Soms wordt er zonder bezieling een programma afgedraaid.
Dan voelt het als kerkje spelen.
Zo is het niet overal natuurlijk, maar soms denk je: geen wonder dat mensen weglopen." Rob Visser: "Raak je daardoor verbitterd?
Je komt tot geloof, gaat naar de kerk, en dan krijg je dit."
"Niet bitter, wel verdrietig", zegt Rikkert. "Er is een ongelooflijke rijkdom in het geloof, maar die zie je soms verbleekt weer terug.
Ik herinner me een dienst waarin we zongen: 'We zijn verlost door het bloed van het Lam.' En even later: 'Zie mij voor U staan, zondig en onrein.' Ik ben toen opgestaan en heb gezegd: 'Wat is er in deze ene minuut allemaal gebeurd?' Het bleef stil en we gingen gewoon weer verder met het volgende gezang."
Rikkert komt nauwelijks in de kerk, hij wandelt op zondag liever tussen de akkers, "de kerk van het ongeverfde hout", zoals Elly het noemt. Toch voelt hij zich er onderdeel van. "Het gaat uiteindelijk om Gods Koninkrijk."
Elly komt wél in de kerk, dankzij asielzoekers die ze ooit elke zondag naar de kerk reed. "In het begin ergerde ik me aan die strakke liturgie, inmiddels vind ik het fijn.
Ik kom daar nu met een vrouw die veel bitterheid in zich had. Op een dag liep de voorganger, die er voor het eerst was, midden in de dienst naar haar toe en zei: 'God heeft jou gezien.' En hij ging weer verder. Prachtig, toch? Dan gebeurt er iets wat boven de liturgie uitstijgt, waardoor de liturgie betekenis krijgt."

Deur dicht

Rikkert groeide op in een socialistisch-humanistisch gezin en had niets met de kerk. Elly werd juist groot met het rooms-katholieke geloof. Op een gegeven moment nam ze daar afscheid van. "Ik riep naar God: 'Ik wil niet meer in Je geloven!'"
Paul Visser glimlacht: "Je nam nog even afscheid voordat je de deur dichtdeed." Elly lacht. "Ja, later besefte ik dat ík de lijn probeerde te breken, maar dat Híj dat niet deed. De Geest is altijd met me meegegaan."
In 1966, ze traden toen allebei al op, ontmoetten de twee elkaar bij een gezamenlijke vriend. Elly hoorde Rikkert zingen:

Sorry Heer
U gaf mij voeten om te lopen
Maar de mensen maken laarzen
en marcheren
U gaf mij handen want gebaren
brengen liefde bij
Maar de mensen maken handen
tot geweren
En de kogels van hun handen
doorkliefden mij

"Ik was helemaal gegrepen. Ik werd verliefd op zijn liedjes", lacht ze. "En ik vroeg: 'Geloof jij in God?' Hij zei: 'Gelukkig niet.' O gelukkig, dacht ik toen." Maar Rikkert was ondertussen wél nieuwsgierig: "Die Jezus is óf volslagen gek óf het klopt wat er staat in de Bijbel, dacht ik. Jezus' radicaliteit en barmhartigheid, daar heb ik lang mee geworsteld."
"Het liedje gaat over hoe mensen elkaar vernietigen en misbruiken. Jij hebt een gevoelige ziel, denk ik", peinst Paul Visser. Rikkert knikt. "Dit liedje blijft actueel. Ondanks goede bedoelingen dragen wij allemaal de mogelijkheid tot vernietiging in ons. Ik wilde iemand tot verantwoording roepen: hoe zit dat nu?" ›

Rikkert:

'Muze, talent en liefde voor het vak gaan samen. En daarachter zit de Geest'

Elly:

'Ik probeerde de lijn met God te breken, maar Híj deed dat niet'

Rob Visser

Geboren: 17 december 1951, Den Haag.
Gemeenten: Deil/Enspijk, Holten, Apeldoorn, Amsterdam (stadsdominee, predikant De Binnenwaai, IJburg).
Emeritaat: januari 2018, sinds februari predikant in Vuren.

Paul Visser

Geboren: 24 januari 1959, Epe.
Gemeenten: Aalburg, Harderwijk, Bergambacht, Den Haag, Amsterdam (Noorderkerk).

Onderhuids

Elly had in diezelfde periode ‘De zeven tuinen’ geschreven, een liedje over verschillende periodes in het leven:

```
Nu loop ik alleen door
de tuin van de stilte
Met ogen vol heimwee
en armen vol spijt
De zon is verdwenen,
ik wacht op de morgen
Maar een loodgrijze muur
houdt de toekomst verborgen
```

“Ik dacht op dat moment dat ik het leven wel snapte”, zegt ze er nu over. “Ik had ook best veel meegemaakt, maar veel pijn zat onderhuids. Daardoor had ik niet eens in de gaten wat ik schreef.”
“Je besefte pas veel later wat je eigenlijk onder woorden had gebracht”, begrijpt Paul Visser.
“Ik leefde lang in een droomwereld”, reageert ze. “Pas toen ik rond mijn dertigste tot geloof was gekomen, begonnen de dingen terug te komen. God zorgde dat dat beetje bij beetje gebeurde.”
“Hoe heeft dat je gevormd?” vraagt Rob zich af. “Volgens mij heeft het je niet misvormd.”
Het heeft haar her-vormd, aldus Elly. “Ik heb meer compassie gekregen met anderen.”

Droom

Na hun huwelijk traden Elly en Rikkert steeds vaker op als duo. Ze werden bekend in de hippiewereld, leefden in een commune, blowden, en praatten over rechtvaardigheid. Maar ze kwamen tot de slotsom dat ze zo niet verder wilden. “Wij zongen over vrijheid, en: alles is één”, legt Elly uit. “Maar we wisten helemaal niet hoe je dat kon bereiken. We schotelden mensen een droom voor.
We wilden zoeken naar de waarheid.” Pas jaren later vonden ze de rechtvaardigheid en de liefde die ze zochten – in het christelijk geloof. Talloze liedjes uit die tijd getuigen van hun overgave aan God, zoals ‘Al je haren zijn geteld’ en ‘Vertel het aan de mensen’.
In de loop van de jaren zijn de liedjes meer maatschappijgericht geworden, constateert Rob Visser.
“Het geloof bleef jullie drijfveer, maar de weerbarstigheid van het leven kwam dichterbij.”
“Welke liedjes van nádat jullie tot geloof zijn gekomen, vinden jullie zelf het meest geslaagd?” wil Paul Visser weten. Rikkert noemt ‘Pietà’ en ‘IJskristal’. In dat laatste liedje klinkt de denker die hij is, door in elke regel:

Elly:

‘Misschien zit Trientje van der Hoek wel naast Jezus’

```
Wie alles heeft verloren
heeft gevonden wat hij zocht
Er is niets anders dan genade
Wij zijn als ijskristal
Hard als staal
En breekbaar
Breekbaar als glas
```

Elly kiest als liedje ‘Maestro’, waarin ze haar bewondering voor de zanger Leonard Cohen bezingt:

```
Maestro maestro
Je hebt me betoverd
Je hebt me met woorden
En klanken veroverd
Je hebt me bezield
Met je stem en je ogen
Voor me geknield
En voor me gebogen
Je hebt me ontroerd
Ontvoerd en ontzet
Je hebt me verdronken
Je hebt me gered
```

“Prachtig”, vindt Rob Visser.
“Je hebt het vermogen om deze onnavolgbare zanger in weinig woorden te vatten.” Of ze dit haar mooiste liedje vindt, weet Elly niet, “maar het raakt me erg. Ik hoorde Cohen in 2012 in het Olympisch Stadion in Amsterdam. Er gebeurde daar iets bijzonders, iedereen voelde zich één. Ik voelde me vermorzeld, er was niéts meer van me over. Maar het was niet Cohen, het was Gods Geest die door hem tot ons kwam.”

Hemel

En nu het afscheid. De optredens werden fysiek te zwaar en beiden vinden het ‘Mooi geweest’, zoals de titel van hun afscheidstournee luidt. “We hebben ontzettend veel reacties gekregen,” zegt Rikkert, “daar zijn we heel dankbaar voor.”
“Het is écht de allerlaatste keer”, zegt Elly in een filmpje waarin ze mensen uitnodigen om naar de laatste optredens te komen.
En, droogjes, erachteraan: “Denken we. Toch?” Want ja, ze doen de deur niet helemáál dicht, geeft Rikkert toe. “Misschien ooit nog wat kleinschalige dingen, misschien nog een cd. We hebben nog van alles liggen.” “Maar geen grote concerten meer”, vult Elly aan.

Afscheid nemen van de grote podia betekent een nieuwe levensfase. Daar schrikt het duo niet voor terug. Rust. Tijd. En de wetenschap dat de hemel dichterbij komt. “Het is belangrijk om te beseffen dat je maar een stofje bent op de weegschaal”, peinst Rikkert. De eeuwigheid, God die er altijd was en zal zijn, die groter is dan we kunnen bevatten, “dat idee vind ik heerlijk”.
Paul Visser: “De eeuwigheid kan zo dichtbij voelen, maar eigenlijk kijken we naar iets dat we totaal niet begrijpen …”
“… en waar we ons aan over moeten geven”, vult Rob Visser aan.
Elly is benieuwd hoe het is, “die hemel. Dat je daar zit met Leonard Cohen maar ook met Trientje van der Hoek uit je kerk, die altijd voor iedereen gebeden heeft. Die zit dan misschien wel naast Jezus.”
Rob Visser: “In de hemel zijn wij allemaal gezien.”
Elly: “En het maakt niet uit waar je zit.”

Rikkert:

‘Ik heb lang geworsteld met Jezus’ radicaliteit en barmhartigheid’

Win!

Petrus verloot twee exemplaren van de laatste cd van Elly en Rikkert, ‘In het voorbijgaan’. Meedoen kan tot en met 19 juni via petrus.protestantsekerk.nl/win. Of schrijf naar: redactie *Petrus*, postbus 8504, 3503 RM Utrecht. Alleen de winnaars ontvangen bericht.

Tekst: Marusja Aangeenbrug | Foto’s: Sjaak Verboom

Opgevist

Soms kom je op onverwachte plaatsen geloof, hoop en liefde tegen. *Petrus*-redacteur Jelske de Kuiper viste deze pareltjes voor u op. Tips? Mail naar petrus@protestantsekerk.nl.

Boek
Wat doen wij hier?

Opnieuw een wijs boek van Marylinne Robinson, ditmaal over het geweten en wat het betekent om te leven in deze tijd. Robinson is van mening dat als we ons echt verdiepen in de geschiedenis en leren van grote namen uit het verleden, we een wezenlijk verschil kunnen maken voor de toekomst. Ook reflecteert ze op het hedendaagse politieke klimaat, waarin we het gevoel hebben dat we links en rechts uit elkaar worden gedreven. Een fijn boek voor de vakantie, want haar boeken vragen wel wat tijd en concentratie.

» **singeluitgeverijen.nl/wat-doen-wij-hier**

Kliederkerk - **Zomerboek**

Geen club, geen kliederkerk, geen kindernevendienst. Met *Kliederkerk Zomer* vier je als gezin tóch een beetje (klieder)kerk. In dit veelzijdige doe-boek staan leuke opdrachten voor binnen en buiten, grappige spelletjes en vragen voor jong en oud. Een leuk vakantiecadeautje voor gezinnen. Te bestellen voor € 1,95 per stuk. De boekjes worden vanaf maandag 1 juni verzonden.

» **kliederkerk.nl**

Podcast - **The Liturgists**

The Liturgists is inmiddels zoveel meer dan een podcast. De Britse zanger Michael Gungor en de schrijver Mike McHargue omschrijven het collectief als een "community waar iedereen lastige vragen kan stellen en vrienden kan vinden die net als jij worstelen met nieuwe ideeën". The Liturgists wil zoekende gelovigen ondersteunen door middel van boeiende podcasts over wetenschap, sociale gerechtigheid en geloofstwijfel. De focus ligt op mensen die hun geloof opnieuw construeren, net als de makers zelf. Luister naar de eerlijke verhalen en doe mee aan deze community die bijna voelt als een kerk.

» **theliturgists.com**

Boek - **Zorg voor de ziel**

Open een lifestylemagazine en het is meteen duidelijk: veel mensen zijn op zoek naar zingeving en spiritualiteit. Toch is er maar weinig oog voor christelijke bronnen. Dat is jammer want de christelijke traditie is bij uitstek spiritueel, vindt Arjan Plaisier, voormalig scriba van de Protestantse Kerk. In 2018 en 2019 gaf hij aan de Protestantse Theologische Universiteit publiekscolleges over spiritualiteit. "Het unieke van de christelijke spiritualiteit cirkelt rond woorden als genade en liefde." *Zijn boek Zorg voor de ziel* biedt inspiratie voor spiritueel leven vanuit de christelijke traditie. Dit boek is bestemd voor ieder die de zorg voor de eigen ziel serieus wil nemen en behoefte heeft aan verdieping en verbreding.

Win!
Petrus verloot vijf exemplaren. Meedoen kan tot en met 19 juni via petrus.protestantsekerk.nl/win. Of schrijf naar: redactie *Petrus*, postbus 8504, 3503 RM Utrecht. Alleen de winnaars ontvangen bericht.

Kerkdienst
Prikkelarme viering

"Eindelijk kunnen we als gezin naar de kerk." Dat zegt een enthousiaste ouder van een kind met autisme over de prikkelarme kerkdienst, want die is kort, rustig en overzichtelijk. Sommige mensen hebben behoefte aan meer structuur en duidelijkheid. Voor mensen met autisme, ADHD of niet-aangeboren hersenletsel is de aangepaste dienst een verademing. De bezoekers kunnen vooraf de liturgie ontvangen. De eerstvolgende dienst is op 30 augustus in De Goede Herder in Valkenburg. Wilt u een bijzondere dienst in uw eigen gemeente organiseren? Bel dan met de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk, tel. (030) 880 1880.

» **protestantsekerk.nl/agenda**

Rondleiding - **Pietre Vive**

Miljoenen toeristen bezoeken jaarlijks een kerk. De vrijwilligers van Pietre Vive (levende stenen) verdiepen de ervaringen van deze bezoekers. Tijdens een rondleiding vertellen ze over de (kunst)historie van het gebouw, maar ook over de spirituele achtergrond ervan. Centraal staat de persoonlijke ontmoeting tussen gids en bezoekers. Soms blijft het gesprek aan de oppervlakte, soms is er ruimte om geloofservaringen te delen. Elke rondleiding eindigt met een vrijblijvende uitnodiging tot gebed in een kapel, waarbij de bezoeker kan reflecteren op deze ontmoeting. Misschien zit zo'n rondleiding er nog even niet in, maar op de website kunt u alvast lezen over Pietre Vive.

» **pietre-vive.org**

Lees ook op pagina 72 de rubriek 7x.

NIEUW

‘[Jezus] is door God verheven, zit aan zijn rechterhand, en heeft van de Vader de heilige Geest, die ons beloofd is, ontvangen. Die Geest heeft hij op ons doen neerdalen, en dat is wat u ziet en hoort.’

Handelingen 2:33, Nieuwe Bijbelvertaling

Midden in een bijzondere toespraak vertelt Petrus dat Jezus ‘verheven is en nu aan Gods rechterhand zit’. Dat is goed joods taalgebruik voor de Messias: iemand die van God allemacht heeft gekregen. Meer macht dan Donald Trump, Vladimir Poetin en Xi Jinping bij elkaar. Volgens Petrus laat de uitstorting van de heilige Geest dit zien. God had namelijk beloofd om de heilige Geest te geven (Handelingen 1:4) en Petrus zegt dat Jezus die belofte uitvoert. Dat is niet voor iedereen weggelegd.

1

Petrus zegt – in de woorden van zijn tijd – dat Jezus de machtigste persoon is in de hemel en op aarde. Wat vindt u van deze uitspraak? Wat merkt u hier wel of niet van?

2

God doet hier volgens Petrus wat Hij beloofd heeft: de heilige Geest wordt uitgestort. Welke belofte hoopt u dat Hij (snel) uitvoert?

3

Lees met elkaar Lucas 4:16-19. Wat leert u hier over een leven dat geleid wordt door de Geest?

Wereldwijd verbonden

Lees elke dag hardop uit de Bijbel en ontdek hoe mensen overal ter wereld dit óók doen. Met de app Bible2020 kunt u deze uitdaging aangaan – zo bent u verbonden met met bijbellezers overal ter wereld. De gratis app (zowel voor iOS als Android) is een initiatief van het Schotse Bijbelgenootschap. In Nederland hebben Wycliffe Bijbelvertalers en het NBG zich aangesloten.

Tekst: Bram Oudenampsen, Nederlands Bijbelgenootschap

‘Ik wil, nu en in de toekomst, met God leven. Ik vind het waardevol om dit uit te spreken in het bijzijn van de gemeente.’

Daniël Perdon (21) deed afgelopen jaar belijdenis in de hervormde Kapelkerk in Drachten. Nadat hij ‘ja’ had gezegd, werd hij gezegend door dominee Michel van Heijningen.

Foto: Libbe Jonkman

Van coronadienst tot online koffiedrinken

‘Houd dan de lofzang gaande.’ Die regel uit Psalm 107 in het Liedboek bleek de afgelopen tijd een uitdaging. Hoe blijf je kerk in een tijd waarin het coronavirus kan toeslaan als een dief in de nacht? In veel gemeenten kwam de creativiteit los.

Viering

Talloze kerken zonden op zondag een alternatieve eredienst uit via internet. Even wennen voor veel predikanten om voor een (bijna) lege kerk te preken, maar ze deden het toch maar: blik op de camera, en praten tegen een onzichtbare kudde in de huiskamers. Anders en onwennig, maar voor de kijkers toch de vertrouwde liturgie en een baken in een roerige tijd. Verschillende gemeenten bedachten ook manieren om thuis een viering te houden.

Zo regelde de gemeente CrossPoint in Nieuw-Vennep een complete thuisliturgie en maakte Hervormd Aalsmeer een online gezinsviering met filmpjes en teksten. Ook aan de ontmoeting ná de kerkdienst is gedacht. De Dorpskerk in Zuidhorn experimenteerde met koffiedrinken via het online ontmoetingsplatform Zoom.

Bemoediging

Op allerlei manieren kregen mensen thuis bemoediging van hun plaatselijke gemeente. De Streekgemeente Klarenbeek-Voorst-Wilp bijvoorbeeld stuurde alle gemeenteleden een kaartje met een mooie tekst en twee telefoonnummers: van de predikant of kerkelijk werker en van een diaken of ouderling.

Ook de Protestantse Gemeente Houten deelt via de website en via Instagram elke dag een gebedsmoment. En pioniersplek Geloven in Spangen kwam met ‘Frisse Blik’, een podcast om mensen te bemoedigen. Gemeenteleden in Hemmen konden sinds zondag 15 maart dagelijks op de website van de kerk een herderlijke brief lezen van hun predikant, Aafke Zaal. Deze brieven worden enorm gewaardeerd: ze worden gelezen door mensen ver buiten de grenzen van de gemeente.

Kaarsje

Een kaarsje aansteken in de kerk en zo voor mensen (laten) bidden? Dat kan op de website van mijnkerk.nl of van de Ontmoetingskerk in Vriezenveen. Maar het kan ook in het echt.

Zo koos dominee Hester Smits van de Protestantse Gemeente Leiderdorp bewust voor de tegenbeweging: alles ging dicht, maar niet de kerk. “In Leiderdorp kun je van maandag tot en met donderdag tussen 10 en 12 uur naar de kerk komen om een kaarsje aan te steken en een praatje te maken.” De kerk reguleert het aantal bezoekers zorgvuldig. Ook vroeg ze mensen om te reageren op diensten die te beluisteren waren via de kerkomroep.. “Ik kreeg foto’s, apps, mailtjes – er luisterden zelfs mensen die nooit naar de kerk komen.”

‘Er luisterden zelfs mensen die nooit naar de kerk komen’

“Wie behoefte heeft aan een luisterend oor of dringend hulp nodig heeft, kan bellen”, aldus predikant Marit Bassa. Ze kwam er al snel achter dat heel veel dorpsgenoten al hulp kregen aangeboden “via buren, familie of andere groepen”.

Een paar gemeenteleden in de Protestantse Gemeente Ten Boer richtten Studio Hoop op. Elke dag verzorgen zij een filmpje van een lied of gebed en een bemoediging.

Op tv
In het tv-programma ‘Op adem’ van KRO-NCRV vroeg Jacobine Geel gasten wat hen inspireert, troost en bemoedigt.

» petrus.protestantsekerk.nl/opadem

Wereldwijd
Niet alleen in Nederland, maar over de hele wereld kampen kerken met de gevolgen van corona. Lees welke gevolgen het virus heeft in andere landen en hoe Kerk in Actie hier hulp biedt.

» kerkinactie.nl/corona

Pinksteren
In ‘Met hart en ziel’, eveneens van KRO-NCRV, neemt René de Reuver, scriba van de Protestantse Kerk u deze weken mee op weg naar Pinksteren. In dit tv-programma ziet u elke zaterdag om 18.00 uur op NPO2 verhalen van geloof, hoop en liefde uit de Protestantse Kerk.

» petrus.protestantsekerk.nl/mhez

Tekst: Nelleke Plomp, Marloes Nouwens en Marusja Aangeenbrug | Foto: Maarten Boersema

Kliederkerk Zomer

Ook zin om tijdens de zomer zelf thuis aan de slag te gaan met kliederkerk? Bestel dan nu het kliederkerk zomerboek!

Kliederkerk Zomer is een veelzijdig doe-boek voor het hele gezin. Ontdek op een creatieve manier het bijzondere verhaal van de schepping. Met opdrachten voor binnen en buiten, grappige spelletjes en vragen voor jong en oud. Een leuk vakantiecadeautje voor gezinnen.

Is er in jouw gemeente nog geen kliederkerk?

Kijk op **kliederkerk.nl** of er een bij jou in de buurt is. Op de website vind je ook leuke kliederkerkprogramma's.

Vraag *Kliederkerk Zomer* nu aan via **www.kliederkerk.nl** voor € 1,95 per stuk. De boekjes worden vanaf maandag 1 juni verzonden.

Protestantse Kerk

Ga snel naar www.donkeymobile.app/pkn en zie hoe we uw gemeente kunnen ondersteunen.

Pastorie in oorlogstijd

Op het Groningse platteland verbergt een jong predikantenechtpaar tijdens de oorlog maar liefst acht onderduikers. Met de muizen in de pastorie als dekmantel.

Het is 1938 als de 28-jarige Bastiaan Jan Ader predikant wordt in Nieuw Beerta. Hoewel de oorlogsdreiging toeneemt, leiden hij en zijn vrouw Johanna de eerste jaren een rustig leven. Hun grootste uitdaging: het leger muizen in de pastorie. Zelfs Aders toga moet het ontgelden.

Gekraak op zolder

In de zomer van 1942 – hun eerste zoon is een paar maanden oud – ontvangen de predikant en zijn vrouw een brief van een Joodse kennis uit Amsterdam. Ze besluiten haar onder te brengen op de zolder van de pastorie. Al snel verleent het echtpaar onderdak aan acht onderduikers. "Het zijn vast de muizen", zegt de domineesvrouw als een stadse logé gekraak hoort op zolder. Die durft de trap niet meer op.

Bevrijdingsplan

Ondertussen regelt het echtpaar ook onderdak voor tientallen andere onderduikers. En de betrokkenheid van Bastiaan Ader bij het verzet gaat verder. Hij maakt samen met anderen plannen om de gevangenen in Kamp Westerbork te bevrijden. Maar op 22 juni 1944 wordt hij opgepakt. Hoewel hij niets loslaat over het plan, wordt hij op 20 november samen met vijf anderen gefusilleerd – als represaillemaatregel. Niet wetend dat zijn tweede zoon zestien dagen eerder is geboren.
Johanna Ader zet het werk van haar man voor de kerk voort. In 1947 publiceert ze een boek over de oorlogsjaren: *Een Groninger pastorie in de storm*. Yad Vashem schat dat het echtpaar twee- tot driehonderd Joden van de dood heeft gered.

Petrus verloot een exemplaar van *Een Groninger pastorie in de storm*. Meedoen kan tot 19 juni via petrus.protestantsekerk.nl/win. Of schrijf naar: redactie *Petrus*, postbus 8504, 3503 RM Utrecht. Alleen de winnaar ontvangt bericht.

1657 (ca.)
Bouw van het eerste kerkje van Nieuw Beerta. Na tien jaar is het al verzakt en moet het vervangen worden.

1856
De huidige Waterstaatskerk vervangt de – opnieuw – verzakte kerk.

1938
Ds. Bastiaan Jan Ader wordt beroepen als predikant.

1942
De eerste onderduikers worden ondergebracht in de pastorie.

1944
Ds. Ader wordt gefusilleerd. Vijf maanden later wordt Nieuw-Beerta bevrijd.

1994
Johanna Adriana Ader-Appels overlijdt.

Tekst: Jedidja Harthoorn | Foto Johanna Ader: dsaderstichting.nl

Oud & jong

Twee generaties, samen in de kerk. In deze rubriek stellen een jonger en een ouder gemeentelid elkaar pittige vragen uit het spel ‘Tafelgesprekken’. Over God, het doel van je leven, toekomst, samenleving en meer.

‘We moeten voor elkaar zorgen’

Was vroeger alles beter? Nee, denken Leen den Boer (85) en Reinald Jansen (21). Maar als het gaat om de saamhorigheid in de samenleving valt er wel wat terug te winnen.

Leen en Reinald

Leen den Boer (85) en Reinald Jansen (21) zijn beiden lid van de Protestantse Wijkgemeente Holy in Vlaardingen. Den Boer is gepensioneerd, hij heeft jarenlang gewerkt als hoofd inkoop. Reinald studeert natuur- en sterrenkunde in Nijmegen.

Het duurde even voor hij een jongere ‘gestrikt’ had om dit gesprek te voeren, zegt Leen den Boer, terwijl hij gaat zitten. “Die lijken wel uitgestorven in de kerk. Maar toen ik Reinald, nog vóór de beperkingen rond corona, op een zondagochtend in de kerk zag, heb ik hem op zijn schouder getikt.” “Ik woon nu in Nijmegen, maar ik kom nog regelmatig bij mijn ouders”, verduidelijkt Reinald. “Dan vind ik het wel gezellig om mee te gaan naar de kerk. Samen zingen, luisteren, en na afloop even een babbeltje maken.”
Den Boer is er vrijwel elke zondagochtend. “Ik ga ook omdat ik van zingen houd. Als je een tekst zingt, komt dat op een andere manier binnen dan wanneer je een tekst leest of hoort. Als ik iets zing, ervaar ik: het is wáár. Terwijl ik bij het horen van iets kan denken: wat een geklets. Je kunt niet altijd van je kennis uitgaan, af en toe moet je de ingang van je gevoel gebruiken.”
Reinald is het met hem eens. “Soms zijn mensen verbaasd dat ik natuur- en sterrenkunde studeer én naar de kerk ga. Maar de wetenschap heeft niet alle antwoorden. Religie vult de wetenschap aan.”

Serieuze problemen

Dan komen de gespreks-kaarten op tafel. ‘Vroeger was alles beter’, staat er op de eerste. “Vindt u dat ook?”, wil Reinald van zijn gesprekspartner weten. “Nee”, reageert die resoluut. “We herdenken dit jaar 75 jaar Auschwitz! Dat was toch echt een dieptepunt.”
“Ik denk ook wel dat we het nu beter hebben dan vroeger”, zegt Reinald. “Maar ik heb wel het gevoel dat de saamhorigheid minder is geworden. Door social media kun je makkelijk contact onderhouden, maar contacten worden wel snel oppervlakkiger. Het lijkt alsof ›

Leen:

‘Mijn generatie kan wat leren van de klimaatactie van jongeren’

je heel veel vrienden hebt, maar in werkelijkheid valt dat tegen." Den Boer: "Ja, de moderne techniek heeft positieve kanten, maar ook negatieve. Het verschil tussen arm en rijk is groter geworden. En alle ontwikkelingen hebben geleid tot serieuze klimaatproblemen: de opwarming van de aarde, de stijging van de zeespiegel, de plastic soep … Gelukkig wordt iedereen nu een beetje wakker."

Hoopvol

Het sluit aan bij een van de vragen op zijn kaartjes: 'Wat zou een kerk kunnen betekenen voor de samenleving?' Zelf heeft hij daar wel ideeën bij. "Het klinkt misschien een beetje utopisch, maar ik zou willen dat alle religies zich gezamenlijk gaan inzetten voor het klimaat, dat ze politici oproepen om in actie te komen. En vooral: dat ze mensen ondersteunen die door de klimaatproblemen in de verdrukking komen. Mensen die veel angst ervaren voor de toekomst, bijvoorbeeld."
Op de achtergrond doet de kerk al heel veel, vindt Reinald. "Door gesprekken met mensen, financiële hulp, initiatieven zoals de Voedselbank … " Daar is Leen den Boer het mee eens. "Maar de kerk moet de rest van de maatschappij ook meekrijgen in de mentaliteit van: we moeten voor elkaar zorgen." Dat veel jonge mensen actief met de klimaatproblemen bezig zijn, vindt hij hoopvol. "Daar kan mijn generatie nog wat van leren."

Reinald:

'Ik hoop dat je na dit leven een nieuw avontuur kunt beginnen'

Beslissende keuze

Tijd voor de laatste vraag. "Wanneer maakte u een keuze die beslissend was voor de rest van uw leven?", leest Reinald van zijn kaartje voor. Den Boer: "Toen ik Maria vroeg om mijn vrouw te worden! Gelukkig pakte dat goed uit." Hij is even stil. "Als ik nu denk aan een beslissende keuze, denk ik aan de mogelijkheid om een euthanasieverklaring te ondertekenen. Moet je daar iets mee, bijvoorbeeld als je weet dat je dement wordt?" Reinald: "Ik ben jong en kan nu natuurlijk makkelijk praten, maar ik denk dat ik wel zo'n verklaring zou willen, om een zekere controle te houden. Het lijkt me heel moeilijk om je herinneringen te verliezen en daarmee eigenlijk ook wie je bent." Den Boer: "Maar ik vraag me af of je zelf die beslissing mag maken. Het leven is je gegeven, mag je dat dan zelf nemen? Dat denk ik niet."

Nieuw avontuur

"Als je het vooruitzicht hebt dat je naar de hemel gaat, is dat natuurlijk wel rustgevend", zegt Leen den Boer even later. "In mijn streng gereformeerde opvoeding speelden onderwerpen als hel en hemel een grote rol, maar nu ben ik veel meer gericht op het leven nu."
"Ik geloof niet in de hel", reageert Reinald. "En zonde zie ik meer als: iedereen maakt fouten en je moet proberen daarvan te leren. Ik hoop wel dat er een hemel is, dat je na dit leven een nieuw avontuur kunt beginnen."
Het is iets waar je vanuit kennis of wetenschap weinig over kunt zeggen, daarover zijn de mannen het eens. Den Boer: "En er is hier op aarde nog genoeg te doen …"

Tekst: Jedidja Harthoorn | Foto's: Sjaak Boot

Pionieren met migranten

Fluisterpreek

Vandaag ontdekte ik iets nieuws: De fluisterpreek. Ik zal u vertellen hoe ik hierop kom. Omdat onze gemeenschap niet bij elkaar kan komen vanwege de coronamaatregelen, doen we tegenwoordig van alles online. Heel leuk: sporten via Zoom, iets met de illustere naam 'Ontspannen met Anne', interactieve bidstonden, online spellen en ga zo maar door. Waarom ik zo ambitieus was om ook een dagelijkse ochtendpreek van de grond te willen tillen, weet ik niet meer goed. Maar feit is dat ik iedere morgen om 9 uur een drieminutenpreekje hield, speciaal voor migranten.

Bankje

Op een dag was het zover. Dapper zette ik mijn eerste schreden op het vlogpad. Na wat technische problemen – misschien moest ik toch nog een knoppencursus voor ouderen volgen? – ging ik moedig van start op de vroege morgen. Want ja, een ochtendpreek moet wel op tijd online. Al pratend in de camera liep ik de deur uit. Ik had een mooie shot bedacht: op het bankje voor m'n huis. Dan hebben mensen wat om naar te kijken als ze het saai vinden, had ik bedacht.

Daar zat ik dan. Camera schuin omhoog, anders heb je een onderkin, had manlief me opbeurend meegedeeld. Enthousiast begon ik mijn verhaal. Het ging over Paulus, over Kolossenzen 4: 'Bid dat de deuren geopend worden dat ik het evangelie kan verkondigen.' Mooie tekst. Heel toepasselijk in deze tijd.

'Camera schuin omhoog, anders heb je een onderkin'

Buren

Het ging als een trein. Tevreden keek ik om me heen. Er was nog niemand op straat. Toen viel me het raam van de slaapkamer van de buren op. Het stond open.

En zo is hij ontstaan, de fluisterpreek. Trots ben ik er niet op. Het paste ook niet echt bij de strekking van de tekst waar ik het over had. Maar wat moet je? Om kwart voor zeven 's ochtends wakker gepreekt worden door een dominee onder je slaapkamerraam, dat wil toch niemand?

Esther

Zou Petrus zich ook een pionier hebben gevoeld toen hij tijdens zijn zendingsreizen in aanraking kwam met nieuwe mensen en nieuwe culturen? Esther van Schie voelt zich dat in elk geval wel. Ze is predikant voor het landelijk werk onder migranten, zie geloofsinburgering.nl. Ook is ze voorganger van een jonge, internationale gemeenschap in Gouda.

Meer weten over pionieren? Kijk op lerenpionieren.nl.

Foto's: Xander de Rooij en Pixabay

Tafelen

Een kopje koffie na de dienst, een kerkenraadsvergadering, een maaltijd voor de buurt, catechisatie met tieners … Wat gebeurt er aan al die tafels in kerken in heel Nederland?

Een diepe duik in de Bijbel

Een goudkleurige pinkstervlam siert het kerkgebouw van de Protestantse Wijkgemeente De Hoeksteen in Capelle aan den IJssel. Toepasselijk, want vandaag – een maandagavond voordat corona alle samenkomsten in de kerk stillegde – staat het vak Spiritualiteit op de agenda bij de driejarige cursus Theologische Vorming. Cursiste Henny Strooij (73) leest op het bord: “Roeach, dat betekent ‘geest’. Prachtig woord, niet?”

Door heel het land organiseren plaatselijke gemeenten cursussen Vorming en Toerusting, voor iedereen met interesse in theologie en geloofsvragen. Henny Strooij gaat er “vooral uit nieuwsgierigheid en leergierigheid” naartoe. “Tijdens mijn studie culturele antropologie viel het me op hoeveel overeenkomsten er zijn tussen de zogenaamde primitieve religies en de monotheïstische. Daar wilde ik meer over weten.” Na haar pensionering nog theologie studeren zag ze niet zitten. Het voordeel van deze cursus: “Je hoeft geen Hebreeuws te kennen, maar we gaan wel de diepte in, zowel in het Oude als het Nieuwe Testament.”

‘Na al die jaren weet de kerk mij toch te bereiken’

De cursisten verzamelen zich rond predikant Hermie Hummel, docent van vanavond. Vooraf hebben ze een artikel gelezen over geloofsbeleving in een ‘kleine gereformeerde dorpsgemeente’. Henny: “We reageren elk vanuit onze achtergrond. Zo leer je veel over verschillende zienswijzen.” Het blijft niet bij studeren alleen. Om beurten verzorgen de deelnemers de opening. “Vorige keer las ik uit een boek van Nico ter Linden hoe het verhaal van Genesis ook had kunnen zijn. Nu ik deze cursus volg, weet ik dat er meer ruimte is gekomen. De verhalen van vroeger hebben meer betekenis en diepgang gekregen.”

Henny draagt de kerk een warm hart toe. “Ik ben geen kerkganger, maar wel lid van de Protestantse Kerk. In de kerkbode las ik over deze cursus. Zo zie je maar: na al die jaren weet de kerk mij toch te bereiken.”

» Kijk voor de cursus op tvgrotterdam.nl. Er zijn ook cursussen in diverse andere plaatsen.

Tekst: Jelske de Kuiper | Foto: Sjaak Boot

Corona legt het leven stil, maar niet de kerk!

Wat doe je als het openbare leven stilvalt? Talloze mensen steken hun handen uit de mouwen om anderen te helpen. Via het online platform #Nietalleen, mede opgezet door de Protestantse Kerk, komen vraag en aanbod bij elkaar. “Het koken is wat uit de hand gelopen.”

Jan van den Ende

Leeftijd: 37 jaar
Woonplaats: ‘s-Gravenzande
Lid van de Hervormde Gemeente Monster,coördineerde een groente-en fruitpakkettenactie.

“Een aantal weken heb ik met een groepje gemeenteleden en vrienden wekelijks 150 groente- en fruitpakketten klaargemaakt voor Voedselbankgebruikers in Den Haag, op verzoek van ‘Geloven in Moerwijk’. Doordat er veel gehamsterd werd, bleven er weinig levensmiddelen over voor de Voedselbank. Voor ons was het geen grote klus.
We waren in het kader van een jaarlijkse sponsoractie voor de christelijke ggz-instelling De Hoop toch al bezig met de voorbereiding van zo’n 2500 groente- en fruitpakketten. Die sponsoractie ging in verband met het coronavirus niet door: te risicovol. De actie was het verkopen van groente en fruit in ons eigen netwerk. We konden scherp inkopen bij kwekers en wat winst maken op de verkoop. Via het online hulpplatform #Nietalleen kwamen we in contact met ‘Geloven in Moerwijk’. Zij vroegen ons of we drie weken lang op woensdag 150 pakketten groente en fruit af konden leveren.
Ik heb de kwekers gebeld. Zij stonden hun groente en fruit ook hiervoor graag tegen een scherpe prijs af. Het inpakken van de pakketten gebeurde in de hal van een bevriende ondernemer. Met een kleine groep mensen dus. Mooi dat we op deze manier iets konden betekenen voor mensen die in de knel kwamen door het coronavirus.”

Op 30 maart was de actie te zien in het EO-programma Nietalleen.nl.

» nietalleen.nl/tv-programma

Tekst: Janet van Dijk | Foto: Sjaak Boot

Emma van der Poel

Leeftijd: 19 jaar
Woonplaats: Schoonrewoerd
Lid van de Hervormde Gemeente Schoonrewoerd, student bedrijfskunde, kwam op het idee om ‘Heel Schoonrewoerd Helpt’ op te zetten.

“Als student kwam ik thuis te zitten toen de scholen sloten. Die tijd wilde ik graag nuttig besteden in plaats van te piekeren wanneer het voorbij zou zijn. Ik besefte dat vooral ouderen en kwetsbaren door de maatregelen worden getroffen.
Mijn vader, die predikant is in onze gemeente, deed een oproep in de eerste (online) kerkdienst. Diezelfde avond kwamen we al met elf jongeren uit alle kerken in ons dorp bij elkaar. ‘Heel Schoonrewoerd helpt’ was een feit.

We schreven een brief waarin we uitlegden dat wij als jongeren klaarstaan voor iedereen die hulp nodig heeft. Denk aan boodschappen doen, de hond uitlaten, een maaltijd verzorgen of zomaar een praatje.
De brief werd de volgende dag bezorgd bij alle 700 adressen in Schoonrewoerd. We merkten al snel enthousiasme over ons initiatief.
Bij alle kwetsbare en oudere mensen die jarig zijn, brengen we een zelfgebakken taart met een kaartje van de kerk erbij. Gelukkig kunnen veel mensen nog terugvallen op hulp van familie. Het is mooi dat we er als kerken voor het hele dorp kunnen zijn. Juist in deze tijd is het waardevol om verbonden te zijn met elkaar, ook kerk en dorp onderling.”

Emma was op 26 maart te zien in ‘Met hart en ziel’ van KRO-NCRV. In dit tv-programma ziet u elke zaterdag om 18.00 uur op NPO2 verhalen van geloof, hoop en liefde uit de Protestantse Kerk.
» **kro-ncrv.nl/methartenziel**

Tekst: Tineke van der Stok | foto: Jörgen Caris

Claire Marcus

Leeftijd: 27 jaar
Woonplaats: Eindhoven
Hulpaanbieder op online platform #Nietalleen, kookt dagelijks een driegangenmaaltijd voor zes tot tien personen.

“Op een zondagavond volgde ik het nieuws: het ging alleen maar over corona. Zelf ben ik jong en gezond, en ik sport elke dag. Gezond eten is voor mij heel belangrijk en dat is het natuurlijk voor iedereen. Ik kook graag en ik bedacht dat ik gezonde soepjes wilde gaan koken voor ouderen en mensen met een kwetsbare gezondheid. Dat is wat uit de hand gelopen, ik verzorg nu een driegangenmaaltijd.

Via een oproep op Facebook kreeg ik van twee horecagelegenheden groenten om mee te kunnen koken. Zelf heb ik een aantal aanvullende levensmiddelen gekocht. Ik ben meteen aan de slag gegaan. Ik werk fulltime, maar momenteel gebeurt dat vanuit huis. Aan het eind van de middag ga ik de keuken in.

Ik lever maaltijden aan zes tot tien adressen die ik kreeg via een oproep op de Facebookpagina ‘Coronahulp Eindhoven’. Ik kook, mijn broer en mijn vriend leveren de maaltijden af. Elke dag maak ik iets nieuws.

Via Facebook of via de telefoon krijg ik reacties van de ontvangers. Ze zijn superdankbaar. Onlangs kreeg ik 10 euro in een envelop om een bloemetje te kopen. Ik hoop het koken zo lang mogelijk vol te houden. Ik heb familieleden en goede vrienden gevraagd om een kleine donatie, ik wil het niet aan de mensen zelf vragen. Ik word er gelukkig van om op deze manier mensen blij te maken.”

Tekst: Janet van Dijk | Foto: Marieke Viergever

‘Jezus, **U bent een en al goedheid**.
Wilt U mij uw steun,
hulp en liefde geven,
opdat ze mij in woord
en daad mogen
helpen en voor
altijd bij mij blijven?
Laat mijn wens
en verlangen
overeenkomen
met wat U wilt.’

Uit: *De navolging van Christus in jonge taal*, hertaling door Mink de Vries van het werk van Thomas a Kempis (ca. 1380–1471)

[advertentie]

Het mooiste lied

‘Een lied moet ingebed zijn in de liturgie’

Geen kerk zonder muziek. Welk lied zingen mensen graag in de kerk?

Appingedam, Veendam, Winschoten en Leeuwarden: organist, beiaardier en koordirigent Vincent Hensen (33) laat op allerlei werkplekken van zich horen.
Hij heeft twee mooiste kerkliederen waar hij maar moeilijk tussen kan kiezen. Als eerste noemt hij ‘*Christus, uit God geboren*’, lied 517 in het nieuwe Liedboek*.
“Het is een lied voor de Epifaniëntijd (Driekoningen) en een echte geloofsbelijdenis, de boodschap van Kerst is er prachtig in verwoord. De melodie is spannend qua opbouw en metrum: tweedelige en driedelige maatsoorten wisselen elkaar mooi af. Voor mij, als professional, ‘klopt’ deze melodie helemaal.”
“Als een lied niet wordt ingebed in de liturgie, doet het me trouwens niet zoveel. Maar als het past in de context, waardoor ik het echt ga begrijpen, levert het me weleens een brok in de keel op. Dan wordt het een soort geloofservaring, of ik het nu zing of speel. Liederen zijn voor veel mensen verbonden met een gevoel of een herinnering. Die emotie ken ik ook, maar mijn ontroering zit dus dieper.”

Als tweede lied noemt Vincent Psalm 139, ‘*Heer die mij ziet zoals ik ben*’. “Ook dat is eigenlijk een geloofsbelijdenis. Voor mij zit de emotie niet alleen in de melodie – vrolijk maar toch nederig – maar ook in het feit dat dit lied vaak bij uitvaarten van dierbaren is gezongen.”

*Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk

Tekst: Janet van Dijk | Foto: privébezit

Door het water gezakt

Margriet Mallee

Twee keer wordt Margriet Mallee weduwe. Na het eerste ruwe verlies valt geloven haar zwaar. De kerk laat ze even voor wat die is. “Je denkt dat dit het einde is. Maar het wordt weer lichter.”

In januari 1994 krijgt de man van Margriet Mallee (nu 68) de diagnose hersentumor. In haar verdriet pakt ze een bijbel uit de kast. Die valt open bij Psalm 121: ‘Ik hef mijn ogen op naar de bergen, vanwaar zal mijn hulp komen?’ “Ik voelde me erdoor gedragen”, vertelt ze. Twee maanden later overlijdt haar man. “Ik was 42 en bleef achter met twee kinderen.” Niet lang daarna verliest Margriet haar baan. Als ze ook nog uit de dienstwoning moet waar ze vanwege het werk van haar man kon wonen, wordt het grijs. “Ik ben teruggegaan naar Rijnsburg, waar ik woonde tot we trouwden. Gelukkig vond ik vrij snel een huis én een baan. Maar toen alles klaar was, ging ik onderuit. Ik kon alleen maar huilen. Naar de kerk ging ik niet meer in die tijd.”

Losgelaten

De ommekeer komt als haar wijkpredikant uit Voorburg op bezoek komt. Ze kon het altijd goed met hem vinden. Maar als hij met haar wil bidden, haakt ze af. “Ik voelde weerstand. Ik ging naar de keuken om koffie in te schenken. Daar overviel me een soort stem: ‘Dacht je dat Ik er niet was, bij alles wat er gebeurd is?’ Ik bedacht hoe er in alle ellende toch ook veel goeds was gebeurd: ik had weer werk, ik had een huis, ik had mensen om me heen die me hielpen. Ik had misschien God losgelaten, maar Hij mij niet.” Margriet krabbelt langzaam weer omhoog uit het diepe dal. Ze leert haar tweede man kennen, met wie ze in 1996 trouwt. Op een kwade dag in 2013 treft ze hem thuis dood aan. “Dit kan gewoon niet, dacht ik.” Maar gelijk valt haar deze tekst in: ‘Stil, mijn ziel, wees stil, en wees niet bang voor de onzekerheid van morgen. God omgeeft je steeds, Hij is erbij in je beproevingen en zorgen.’ “Die tekst heeft me veel troost gegeven.”

Zegeningen

“Veel mensen zeggen dat het niet eerlijk is dat ik dit twee keer moest meemaken. Maar wat is eerlijk? Ik heb het moeilijk gehad, veel verdriet gekend. Je denkt dat dit het einde is, maar het wordt weer lichter. En God was twee keer zó dichtbij! Ik heb het twee keer heel goed gehad, daar ben ik dankbaar voor. Naast het verdriet tel ik mijn zegeningen.”

Tekst: Janet van Dijk | Foto’s: Linda Zwart

Onze Vader

Het gebed dat Jezus ons leerde, is wereldwijd bekend. Maar bent u zich ervan bewust wát u bidt? In elke *Petrus* vertelt iemand welke vijf regels uit het Onze Vader hem of haar raken.

Hij bidt het Onze Vader wekelijks in zijn kerk.
Maar thuis kiest Henrik Wienen (31) meestal zijn eigen woorden.
“Ik bid voor mensen die ik ken of voor mijn omgeving.
Toch gaat het Onze Vader een slag dieper.”

NIEUW

Onze Vader, die in de hemelen zijt
uw naam worde geheiligd
uw Koninkrijk kome
uw wil geschiede
gelijk in de hemel alzo ook op de aarde
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden
gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren
En leid ons niet in verzoeking
maar verlos ons van de boze
Want van U is het Koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
tot in eeuwigheid
Amen

Uw Koninkrijk kome

“God brengt zijn rijk naar ons toe.
Het is goed om dat te beseffen.
De belofte die in deze bede doorklinkt,
spreekt me aan. Ik vertrouw erop.
Maar ik beluister er ook een opdracht
in. Hij vraagt ons: wat kun jíj voor mijn
Koninkrijk doen? ‘Ora et labora’ denk
ik dan, bid en werk.
Zelf werk ik aan een app (zie kader) die
kerken helpt om aanwezig te zijn op het
meestgebruikte communicatiemiddel
van deze tijd: de mobiele telefoon.
Ik hoop dat er iets van uitgaat. Het is
niet bedoeld als truc om jongeren weer
de kerk in te brengen, maar het biedt
de kerk wel een kans om dicht bij
mensen te komen.”

Uw wil geschiede

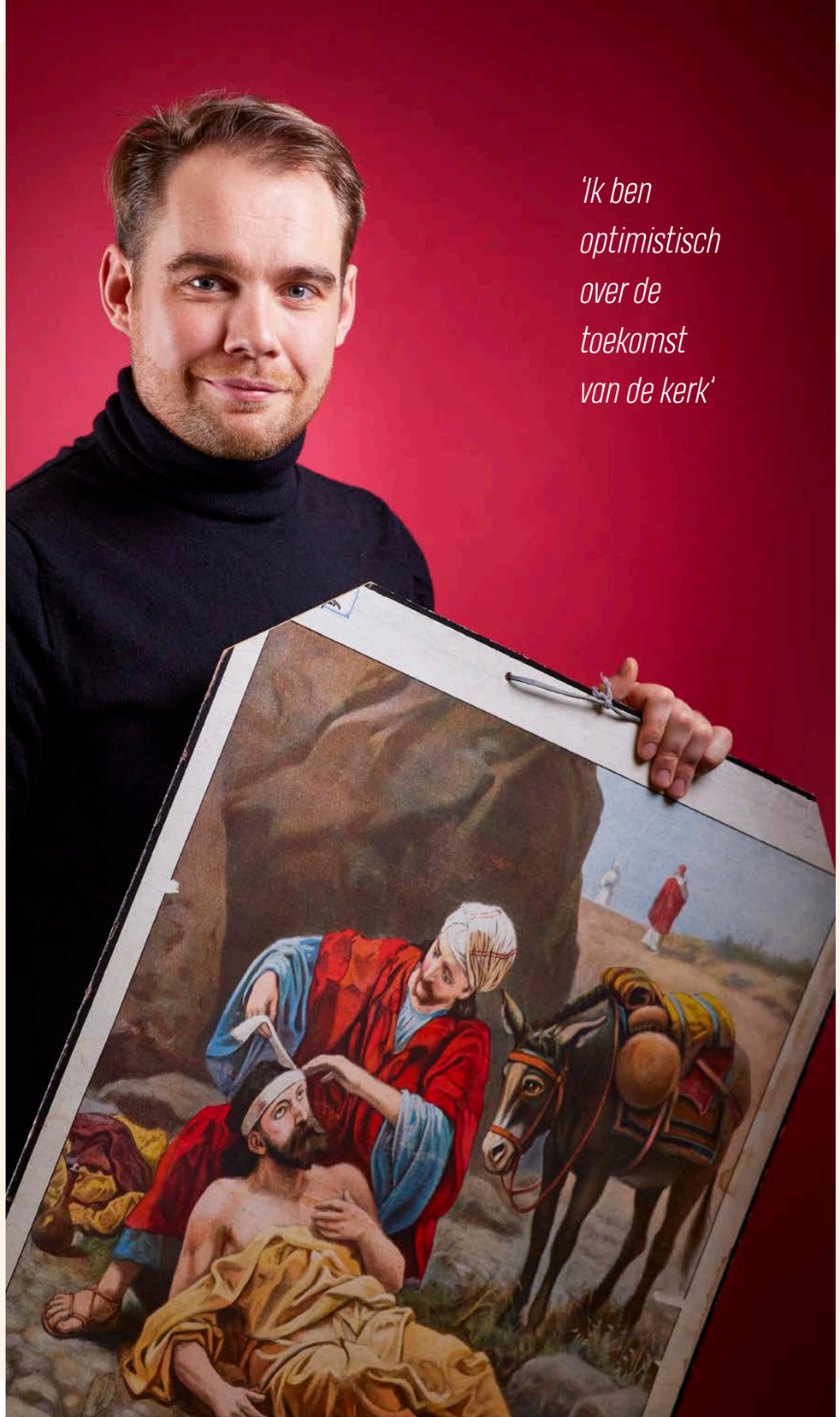
“Ik kan druk zijn met heel aardse
dingen. Dat Ajax vanavond speelt,
bijvoorbeeld. Op de grote schaal der
dingen stelt dat natuurlijk niets voor.
Ik merk continu dat ik beheerst word
door eigen verlangens en wensen.
Als die allemaal werkelijkheid zouden
worden, krijgen we niet de best
denkbare wereld.
Op onze bruiloft zongen we ‘Nada te
turbe’, een lied uit Taizé: ‘Niets zal je
verontrusten, niets zal je bang maken.
Wie God heeft ontbreekt niets,
God alleen is genoeg.’ Dat zie ik ook
terug in deze bede.
Als ik zelf bid, denk ik vaak aan
mensen die ik ken of aan wat ik in mijn
omgeving tegenkom. Als ik het Onze
Vader zo bewust analyseer, merk ik
wel dat het een slag dieper gaat.
Hier gaat het erom dat zijn wil
geschiedt. Dat betekent voor mij ook dat
ik daarop kan vertrouwen. Dat God de
wereld bestuurt, helpt me bij het maken
van keuzes. Het was best spannend om
een eigen bedrijf te beginnen. Ik hoop
dat het lukt, maar dat geef ik ook over
aan Hem.” ›

Geef ons heden ons dagelijks brood

“Dat woord ‘ons’ vind ik mooi. Het gaat niet om mij alleen. Ik denk dan aan ons gezin, maar je kunt ook denken aan andere mensen om je heen. ‘Dagelijks brood’ zegt ook dat je niet meer vraagt dan je die dag nodig hebt.
Ik zit in een spannende periode met mijn onderneming. Ik heb lang gewerkt voor een bedrijf dat de app ontwikkelde voor kledingmerken als Scotch & Soda, G-star en Omoda. Daar leerde ik hoe belangrijk het is om kwaliteit te bieden op de smartphone. Om succesvol te zijn met mijn kerk-app wil ik de gebruiker dezelfde ervaring bieden als Spotify of Instagram. We zijn nu vijftien maanden aan het bouwen met een geweldig team van zes man. We hebben nog geen cent verdiend, maar wat we bouwen is echt baanbrekend. Er zijn christelijke ondernemers die in ons investeren. Het is fijn dat zij er geld in durven te steken. Het geeft ons de drive om echt iets moois te leveren.”

En vergeef ons onze schulden

“Ik kom misschien nogal idealistisch over – als de man die geraakt is door het geloof en nu even gaat vertellen hoe we dat goed voor het voetlicht kunnen brengen met een mooie app. De waarheid is dat er veel jaren achter me liggen waarin ik meer tijd besteedde aan games dan aan de Bijbel.
Toen we onze zoon lieten dopen, spraken we mensen die het moeilijk vonden om te geloven dat ‘we in zonden ontvangen en geboren zijn’, zoals het doopformulier zegt. Maar als ik eerlijk naar mezelf kijk, zie ik veel ruimte voor verbetering.
Als het om smartphonegebruik gaat, zeg ik: die telefoon is een reflectie van wie we zijn en wat we doen. Het verkeerde gebruik kun je niet wijten aan de technologie. Wij hebben er trouwens wel voor gekozen om geen like-button in onze app te bouwen. Wat als er twee mensen om voorbede vragen en de een krijgt weinig likes en de ander heel veel? Dat wilden we niet in ons systeem.”

De kerk op uw telefoon

Digitaal doneren voor de collecte. Het gezicht bij de naam van een kerklid opzoeken. Of direct app-contact met je predikant. Henrik Wienen voelt zelf regelmatig de behoefte aan een goede app die kerkleden en de kerk verbindt. Daarom ontwikkelt hij een kwalitatief hoogstaande en gebruiksvriendelijke kerk-app: Donkey Mobile. Henrik werkt samen met een team professionele app-ontwikkelaars die eerder werkten voor grote bedrijven als ING en Volkswagen. Hun visie: de kerk hoort een plek op je telefoon te hebben.
De Protestantse Kerk in Nederland ondersteunt de app vanuit de overtuiging dat dit middel in deze tijd kan helpen om verbonden te zijn met de gemeente. Daarom mogen de eerste 100 protestantse gemeenten die zich aanmelden bij Donkey Mobile én een contract afsluiten (de app kost ongeveer 100 euro per maand) de app een jaar lang voor de helft van het normale tarief gebruiken.
Henrik is lid van de Jacobikerk, een protestantse gemeente in Utrecht, is getrouwd met psychologe Femmieke Wienen. Sinds een half jaar zijn zij ouders van zoon Juda.
» www.donkeymobile.app

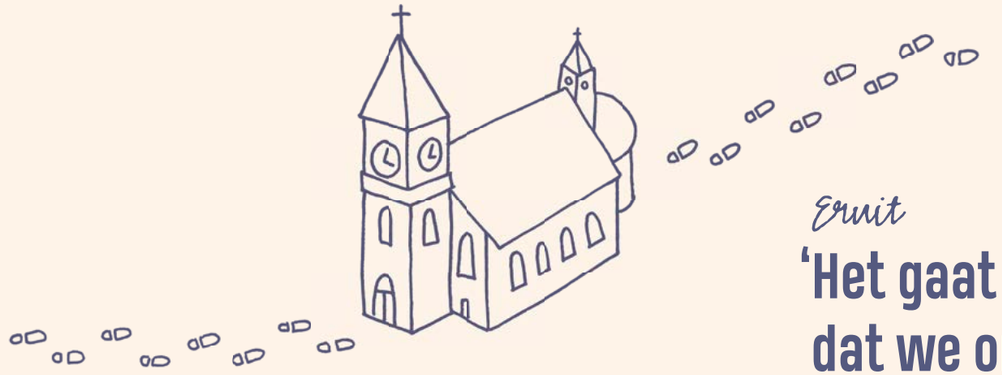
Tot in eeuwigheid

“Voor mij werkt het perspectief van de eeuwigheid relativerend. Ik hoef niet mee te gaan in de ‘ratrace van genot’. In mijn omgeving zie ik mensen op yoga-retreat gaan naar Vietnam, op zoek naar zingeving. Op LinkedIn zie je veel lifecoaches en therapieën voor burn-out. De kerk heeft daar een krachtig alternatief voor, denk ik.
Probleem is wel dat veel mensen een negatief beeld hebben van de kerk. Boven mijn bureau hangt een oude schoolplaat van de Barmhartige Samaritaan. ‘Gij zult uw naasten liefhebben als uzelf’, staat erop. Dat is voor mij de kracht van het evangelie. Maar onlangs kwam er iemand langs wiens gezicht betrok bij het zien van de plaat. Hij schrok ervan dat we christelijk waren, vanwege zijn beeld van christenen.
Dat is jammer, want de boodschap van naastenliefde is enorm actueel. Daarom ben ik optimistisch over de toekomst van de kerk. Ik zie dat de samenleving zoekt naar een antwoord op de vraag: waartoe zijn we op aarde? Daarvoor hoef je niet naar Vietnam. De kerk om de hoek denkt al eeuwenlang na over die vraag. En heeft een prachtig, eeuwig antwoord.”

Tekst: Auke Schouwstra | Foto’s Jaap Schuurman

De kerk in *of* uit

Kerkgangers komen en gaan. Wat beweegt mensen om zich aan te sluiten bij een protestantse gemeente of juist bewust afscheid te nemen?

Erin

‘Je moet je boodschap voorleven’

“Ik heb een hervormde opvoeding gehad. Tot mijn twaalfde zat ik bij mijn ouders in de kerkbanken, daarna met vrienden achterin. Op een gegeven moment had ik het wel gezien en ging ik onder kerktijd vogels kijken. Toen mijn ouders dat merkten, hebben ze me vrijgelaten. Het kwam toch weer goed. Op mijn zestiende kwam ik in contact met Youth for Christ en op mijn achttiende deed ik belijdenis. Ik ging studeren en trouwde een vrouw van gereformeerden huize.”

“Vanwege verhuizingen veranderden we nog weleens van gemeente. We hoorden jarenlang bij Cama Parousia, een soort baptistengemeente. Later kwamen we bij Jeugd met een Opdracht, waarvoor we nu al lange tijd werken. We geven wereldwijd trainingen in discipelschap en gemeentestichting. Ik heb veel geleerd van de geloofsbeleving van andere mensen – op het zendingsveld vallen grenzen weg. Ik heb ook ontdekt dat ik mijn boodschap moet voorleven. Die is in het kort: je bent alleen geroepen om mensen lief te hebben. Leef in verbondenheid en luister naar elkaar. Ik kan met iedereen in de kerk door één deur.”

“Toen we in 2010 naar Delden verhuisden, kozen we uit vertrouwdheid voor de protestantse kerk in het dorp – en we hebben er onze plek gevonden. Maar alle gemeenten waarin ik heb kunnen rondkijken, hebben me wat gebracht. Zelf breng ik ook wat: je gaat niet alleen naar de kerk om wat te halen. Ik ben diaken en pak allerlei dingen op. Zo is de kerkenraad op mijn aandringen bezig met het formuleren van een toekomstvisie: waar willen we over twintig jaar zijn? Sommigen dachten dat de kerk over een paar jaar misschien op slot zou moeten. Maar nu, met een verjongde kerkenraad met frisse ideeën en een nieuwe predikant, komen er weer nieuwe mensen.”

Eruit

‘Het gaat erom dat we ons thuis voelen’

“Ik ging in mijn jeugd naar een heel leuke Gereformeerde Bondsgemeente in Giessenburg. Er werd veel georganiseerd voor de jeugd. Een traditionele kerk, maar er mocht wel wat. Door deze kerk ben ik theater gaan maken. Met een tiener-dramagroep evangeliseerden we op campings, via theater. We beeldden onder andere het verhaal van Jezus uit, op eigentijdse muziek.”

“Door verkering met een meisje van een bijbelstudiegroepje op school kwam ik in contact met de pinksterbeweging. We trouwden en gingen in Wageningen wonen. Omdat we allebei uit een andere kerk kwamen, zochten we een plek waar we ons allebei thuis voelden. Het werd de Nederlands Gereformeerde Kerk. Na een paar jaar verhuisden we naar Utrecht. We kwamen daar in een ruimhartige protestantse gemeente. De dominee zei: ‘We zijn meer een vierende dan een lerende gemeenschap.’ Prachtig!”

“Tien jaar geleden verhuisden we naar Culemborg en daar zijn we weer gaan rondkijken. We kwamen terecht in een kleine, evangelische Ichthusgemeente: de enige kerk die op haar website links had naar alle andere Culemborgse kerken. Daarmee zeiden ze: we zijn niet de enige kerk. We vonden het ook charmant dat ze op de introductieavond aan ons vroegen: ‘Vertel eens, wie zijn jullie?’ Het was niet: ‘Wij vinden dit en dat, en als je het leuk vindt mag je meedoen.’”

“Er staan in deze gemeente maar een paar dingen op papier: we proberen met Jezus te leven en we laten ons bij het bepalen van standpunten leiden door de Bijbel. De gemeenteleden zijn van allerlei pluimage: iedereen past in die ene kerk. Dat spreekt me enorm aan. Dit is voor nu onze plek. Maar bij een volgende verhuizing zouden we maar zo in een andere kerk kunnen belanden. Het gaat er niet om waar we thuishoren, maar waar we ons thuis voelen.”

Theatertour ‘Verloren Vaders’: timzingt.nl

Win!

Maarten Bruynes schreef *Geef Mij je hart en doe wat je wilt!*, een reis door Bijbel en geschiedenis naar de essentie van het christelijk geloof. *Petrus* verloot vijf exemplaren. Meedoen kan tot en met 19 juni via petrus.protestantsekerk.nl/win. Of schrijf naar: redactie *Petrus*, postbus 8504, 3503 RM Utrecht. Alleen de winnaars ontvangen bericht.

Tekst: Janet van Dijk | Foto: Leonard Walpot (eruit), Siebold Freeke (erin)

Van kerk naar kerk door de Betuwe

Verharde wegen en zandpaden wisselen elkaar af op de Betuwse Torentocht. De route loopt van kerktoren naar kerktoren. Janet van Dijk liep twee delen van de tocht: van Buren naar Erichem, en weer terug.

Veel dorpen zijn in de verte te herkennen aan de torens die boven het landschap uitsteken. In de Betuwe ben je het ene dorp nog niet uit of het andere doemt al op. Een heuse torentocht verbindt de torens van het Oranjestadje Buren met de nabijgelegen dorpen Erichem, Kapel-Avezaath, Kerk-Avezaath en Zoelen. Deze Betuwse Torentocht kan ›

Betuwse Torentocht

Zaterdag 26 september start de 7e editie van de Betuwse Torentocht, een eendaagse wandeltocht. De tocht verbindt de vijf torens van het Oranjestadje Buren en de dorpen Erichem, Kapel-Avezaath, Kerk-Avezaath en Zoelen. De start is vanaf 8.30 uur bij de deelnemende kerken. De wandelaar kan bij de kerk uit verschillende routes kiezen en bepaalt daarmee zelf de te lopen afstand. In elke kerk is gelegenheid om even te rusten en iets te eten en te drinken. De tocht wordt georganiseerd door de Stichting Oude Gelderse Kerken (SOGK) en de plaatselijke protestantse gemeenten.

» Meer informatie op de Facebookpagina Wandelevenement Betuwse Torentocht en op wandel.nl.

De St. Lambertuskerk

In de oude stadskern van Buren staat de St. Lambertuskerk. De kerk werd in 1367 gesticht als een kapel en in 1395 als parochiekerk vernoemd naar de heilige Lambertus, patroonheilige van de textielarbeiders. In de jaren zeventig van de vorige eeuw werd de kerk grondig gerestaureerd. Zodra de kerk weer geopend is voor bezoekers, is hij tot oktober iedere dinsdag t/m zaterdag van 13.30 tot 16.00 uur te bezichtigen. In de kerk huist de hervormde gemeente. Iedere zondag komen er zo'n zestig mensen samen, variërend van actieve jonge gezinnen tot enthousiaste ouderen.

dit jaar voor de zevende keer gelopen worden, op zaterdag 26 september (zie kader). Aan de hand van de routebeschrijving op deze pagina's kunt u een deel van de tocht ook op een ander moment lopen, bijvoorbeeld als de fruitbomen in bloei staan.

Kort of lang

Ik had al gelezen dat je de route van de Betuwse Torentocht zo lang kunt maken als je zelf wilt. Op de dag zelf kun je starten bij elke deelnemende kerk en daar verschillende routes kiezen. De meest uitgebreide tocht beslaat 35 km. Zo ver ga ik deze zaterdag niet: ik loop van het stadje Buren naar het dorp Erichem, en via een andere route weer terug. Ruim 10 kilometer, een tocht van ongeveer 2,5 uur.
Van Buren weet ik alleen dat het zich Oranjestad mag noemen, vanwege de band met de koninklijke familie. Willem van Oranje trouwde in 1551 met Anna van Buren. Beiden waren pas 18 jaar. Koning Willem-Alexander en koningin Máxima zijn graaf en gravin van Buren.

Veel moois

Ik start de route deze zaterdag bij de St. Lambertuskerk (zie kader), midden in Buren. Ertegenover staat het Museum Buren & Oranje, gevestigd in het eeuwenoude en monumentale raadhuis. Ik kijk gelijk mijn ogen uit. Zoveel mooie monumentale panden vlak bij elkaar. Wat een prachtig stadje!
Die indruk houd ik aan het begin van de route als ik het stadje uit loop langs de molen Prins van Oranje en het Marechausseemuseum, ook al zo'n blikvanger. Het is het voormalig Koninklijk Weeshuis, vanaf 1612 gebouwd in opdracht van Maria van Nassau, dochter van Willem van Oranje. Nu doet het dienst als museum en trouwlocatie.
Als ik Buren achter me laat, loop ik over verharde wegen richting Erichem. Ze zijn ook begaanbaar voor auto's, maar die kom ik deze middag op de hele route vrijwel niet tegen.

Van Buren naar Erichem: 3,5 km

1. *Start bij St. Lambertuskerk, Markt 4*
2. *Rechtsaf Herenstraat in*
3. *1e weg links, Schoolsteeg*
4. *Einde weg rechts, Molenwal*
5. *Loop links rond de molen*
6. *Loop door over wandelpad tot Aalsdijk/Weeshuiswal*
7. *Ga rechts (Marechausseemuseum aan de rechterhand)*
8. *Linksaf over de brug, houd links aan, langs volkstuintjes naar Blatensedijk*
9. *Volg Blatensedijk tot provinciale (voorrangs)weg, steek deze over*
10. *Vervolg de weg, Hoge Kornseweg*
11. *1e weg rechts, Opstalstraat (mooi rustpunt met bankjes en uitzicht op Erichem)*
12. *Volg de weg tot St. Joriskerk*

Even binnenkijken

De St. Joriskerk staat op een terp. Mocht de kerk open zijn tijdens uw wandeling (op zaterdag 26 september is dat zeker zo), dan loont het om binnen even rond te kijken. Het prachtige romaanse kerkje dateert van rond het jaar 1000 en is sindsdien twee keer gerestaureerd.
Het doopvont is gemaakt van blokken tufsteen uit de oude toren. De preekstoel is gebouwd rond 1675, het orgel rond 1800. De stenen sarcofaag (doodskist), afkomstig van het Erichemse kerkhof, is al meer dan 800 jaar oud. De gemeente maakt deel uit van de protestantse streekgemeente Tussen Lek en Linge. De ene zondag vindt de kerkdienst hier plaats, de andere zondag is er dienst in Asch.

Vanaf Erichem gaat de route onder meer over een zandpad en een camping. De Torentocht zal in september, als het fruit aan de bomen hangt, een heel andere aanblik geven.

Van Erichem naar Buren: 6,8 km

1. *Met de rug naar de kerk rechtsaf, Binnenstraat*
2. *Bij T-splitsing linksaf, Erichemseweg*
3. *Na ca. 250 m rechtsaf een smal pad in, Meentpad (bordje Errekoms Klompenpad)*
4. *Aan het eind daarvan rechtsaf, Erichemsewal*
5. *1e weg links, Burensewal; deze gaat over in een fietspad*
6. *Bij Betuws Wijndomein verharde weg blijven volgen*
7. *Bij T-splitsing 1e weg links*
8. *Na 500 meter rechts het pad langs de sloot volgen (Klompenpadbordje, blauw)*
9. *Volg langs en over Camping De Karekiet de routebordjes van het Klompenpad*
10. *Bij parkeerplaats op de camping rechts, via parkeerplaats route volgen*
11. *Houd links aan, volg het pad, via hek*
12. *Eind van de weg links, Mierlingsestraat*
13. *Eind van de weg links, Erichemsewal*
14. *2e weg rechts, Hulsterstraat*
15. *Eind van de weg links, Erichemseweg*
16. *Volg Erichemseweg tot Tielseweg*
17. *Net voor Tielseweg links het voetpad op, steek over bij de oversteekplaats*
18. *Volg linksaf het wandelpad*
19. *Volg het wandelpad tot Buitenhuizenpoort, ga daar rechtsaf*
20. *Loop onder de poort door, Voorstraat*
21. *Loop door tot de St. Lambertuskerk*

Aanbieding: koffie en appeltaart

Naast de St. Lambertuskerk in Buren ligt het restaurant 'De Baron van Buren', Herenstraat 2. Als dit open is, ontvangt u op vertoon van dit nummer van *Petrus* korting op een kop koffie met een punt appeltaart. In plaats van € 5,60 betaalt u daarvoor € 4,50.

Tekst: Janet van Dijk | Foto's: Dick Grendel, Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT) Rivierenland

‘Ik heb vaak gedacht: ik stop met geloven’

Verpleegkundige Hanneke de Moed (24) uit Houten werkt dagelijks met coronapatiënten. “Lichamelijk en mentaal zwaar”, vindt ze. Maar als mensen overlijden, ervaart ze “kracht van God om mensen op hun meest kwetsbare momenten bij te staan.”

Het verplegen van coronapatiënten vraagt veel van Hanneke, verpleegkundige in het ziekenhuis in Nieuwegein. Ook vóór de coronacrisis kwam ze al veel in aanraking met ernstig zieke patiënten en mensen die overlijden, maar momenteel is het werk “lichamelijk en mentaal zwaar. Het doet mij verdriet dat corona-patiënten bijna geen familie mogen zien. Ze zien eigenlijk alleen verzorgend personeel, volledig gehuld in isolatiekleding.”
De sfeer in het ziekenhuis is goed, dat vindt ze hartverwarmend. “Iedere medewerker zet alles op alles. We helpen elkaar, we kijken naar elkaar om en als het nodig is, troosten we elkaar. Het ontroert mij dat de samenleving trots is op verpleegkundigen en artsen."

Missen

Als ze patiënten in hun laatste levensfase begeleidt, ervaart ze “extra kracht van God om mensen op hun meest kwetsbare momenten bij te staan. Bij het sterven zie je waar het om draait. Likes op Instagram tellen niet meer. Als christen heb ik altijd de hoop dat er meer is.”
Die hoop is niet vanzelfsprekend voor Hanneke. Op haar vijftiende was ze klaar met de kerk. Maar na een jaar zocht ze de kerkbanken toch weer op. “Ik ging het missen. De protestantse gemeente in Houten is een warme gemeente en ik had er veel vrienden en vriendinnen. Het is ook een mooie traditie, een uur per week alle focus op God voordat de wereld weer doordendert.”

‘Ik kon Jezus niet loslaten, en Jezus mij niet’

“Ik heb vaak gedacht: ik stop met geloven. Je leeft nu en het is makkelijker om te denken dat het stopt na de dood. Toch kon ik Jezus niet loslaten, en Jezus mij niet. Geloof geeft mij hoop en vrijheid. Ik geloof in een almachtige, genadige God die om mij geeft terwijl ik maar een klein stofje ben.”

Toewijding

Ze heeft het afgelopen seizoen belijdeniscatechisatie gevolgd. “Ik geloof in God en wil zijn weg volgen. Toch heb ik lang nagedacht of ik belijdenis moet doen. Wat is dat nu precies, je geloof belijden? Dat is best een heftige vorm van toewijding. Zal ik geen teleurstelling zijn? Of ik echt belijdenis ga doen, weet ik nog niet, maar het samenzijn in de groep sterkt mij in mijn geloof.”

Op instagram.com/verpleegsterren plaatsen de verpleegkundigen van het St. Antoniusziekenhuis in Nieuwegein foto’s van hun dagelijkse werk.

Tekst: Tineke van der Stok | Foto: Jörgen Caris

Ik geloof
Kinderen en jongeren vertellen open en eerlijk over hun zoektocht naar God.

De kerk van

Chris Möhlmann

‘Het gaat om het vinden van vragen’

Chris Möhlmann (47) kerkt in de Parkstraat-gemeente in Arnhem, een samenwerking van vrijzinnig protestanten en remonstranten.

“Ik ga regelmatig naar de kerk, ongeveer eens in de twee weken. Dat heeft te maken met mijn taak als lid van de liturgiecommissie en als lector, maar ook met mijn verlangen naar zingeving en het feit dat ik deel uitmaak van deze gemeenschap.
Een kerkdienst is voor mij heilig theater, door en voor mensen. Net zoals God, de Bijbel en alle theologie daaromheen volgens mij ook gemaakt is door en voor mensen. Met als doel om een beetje de weg te kunnen vinden in deze chaotische wereld. Voor mij helpen bijbelse verhalen daarbij. Ze zijn niet waar, maar kloppen wel. Ze zetten mijn leven in een ander licht. En mijn grenzen worden erdoor opgerekt. Ik houd ervan om het leven in een groter geheel te plaatsen.
Ik word het meest gevoed als bijbelse verhalen zo worden vertolkt dat ze een rol gaan spelen in mijn eigen leven. En door teksten en muziek met een zekere diepgang. Op Witte Donderdag vorig jaar sprak ik bij het avondmaal een tafelgebed van Huub Oosterhuis uit. Zo mooi hoe die tekst ook onzekerheden verwoordt. Het gaat voor mij in de kerk om het vinden van vragen, niet om het vinden van antwoorden. Ik heb geen behoefte aan kant-en-klare geloofszekerheden.
Ik heb er meer aan als we zeggen: we weten het gewoon niet, het is een mysterie.”

Lees de hele tekst van het tafelgebed op petrus.protestantsekerk.nl.

Tekst: Janet van Dijk | Foto: Chris Möhlmann

Over een andere boeg

Gooi het net aan stuurboord uit, opperde Jezus toen zijn discipelen niets vingen (zie Joh. 21:6). Ook kerken kiezen soms een andere kant: ze veranderen, of vinden zichzelf opnieuw uit.

Mixen met migranten

Als er op zondag ineens een groep migranten in de kerk zit, verandert er iets in de gemeente van Boxmeer. Er ontstaan nieuwe vriendschappen en gemeenteleden kijken met andere ogen naar hun eigen geloof. “Deze mensen behoeden ons ervoor dat wij een eilandje vormen.”

Elke week schuiven er zo’n twintig migranten in de kerkbanken van de Protestantse Gemeente Boxmeer. Ze zingen en bidden mee, en horen er inmiddels helemaal bij. Reza (45) uit Iran ervaart de kerk als “een plek van vrede”. Zijn familie is ver weg, maar “in dit huis van onze Vader nemen onze broeders en zusters een beetje hun plek in. Vanaf de eerste dag dat ik hier kom, is dit voor mij een plek van de heilige Geest.”

Pendeldienst

De meeste migranten die in de kerk komen, wonen in het asielzoekerscentrum in het naburige Overloon. Al vele jaren zijn gemeenteleden uit de Boxmeerse kerk daar actief als vrijwilliger. Toen het centrum in 2014 opnieuw in gebruik werd genomen, “wilde onze diaconie bewoners de mogelijkheid bieden om naar de kerk te komen”, vertelt ds. Marise Boon, voorganger in Boxmeer. Een pendeldienst van auto’s haalt nu iedere zondag mensen op en brengt ze na de dienst weer terug. “Er rijden vijf of zes auto’s per keer”, aldus ouderling Onno de Jong. “Het wisselt hoeveel mensen er meerijden. Sommigen komen op de fiets.”

Dopen

Op Palmzondag vorig jaar kwam er voor het eerst ook een groep Iraniërs naar de kerk. “Ineens zaten er na de dienst vijf Iraanse mannen aan de koffie. We hebben ze meteen verwelkomd en uitgenodigd voor de extra diensten in de Stille Week. Ze wilden graag komen en namen nóg vijftien mensen mee.” Sindsdien komt deze groep iedere zondag. “Ze zijn nu echt onderdeel van onze gemeente”, zegt de predikant. Na een tijdje wilden twee van hen gedoopt worden. Tijdens de doopgesprekken kwam “een keur aan onderwerpen op tafel”, vertelt ze. “Na de doopdienst wilden negen anderen ook graag gedoopt worden: toen hadden we ineens een gespreksgroep. Dat gaf een fijne wisselwerking, mensen zijn niet bang om hun mening te geven.” “Een aantal van hen was in het geheim al christen geworden in Iran”, weet Onno. “Anderen zijn zich hier in Nederland gaan inlezen. Ze lezen veel in de Bijbel om vat te krijgen op allerlei geloofszaken.”

Moeilijkheden

“Toen de groep bleef komen, dachten we dat het mooi zou zijn om een van de bijbellezingen door henzelf in het Farsi te laten doen”, vertelt Onno. “Een mooi gebaar dat ze erbij horen.” Nederlandse gemeenteleden luisteren altijd geboeid. “Hierdoor beseffen we met welke moeilijkheden migranten te maken hebben: zij verstaan de taal eerst ook niet”, aldus Marise Boon. Dat de migranten zoveel over hebben voor hun geloof – sommige zijn er zelfs om gevlucht – zet de gemeenteleden aan het denken. “Het komt enorm binnen dat geloven voor andere mensen zoveel consequenties heeft.” Een aantal migranten spreekt goed Engels. Zij vertalen voor andere, in de dienst en bij het koffiedrinken. Onno: “Het was even wennen dat ze hun mobiel gebruiken tijdens de dienst. Ze zoeken woorden en bijbelteksten die ze online vertalen om de dienst te kunnen volgen.”

Cultuur proeven

In de Boxmeerse kerk kent men elkaar goed. Dominee Boon: “De migranten behoeden ons ervoor dat we een veilig eilandje vormen. Er ontstaan vriendschappen over en weer en migranten worden bij iemand thuis op de koffie gevraagd. Op hun beurt bieden zij aan om klusjes te doen in de gemeente. Er komen allerlei lijntjes te liggen.” Eind januari hield de kerk een gezamenlijke maaltijd. Een aantal mensen bracht zelf eten mee en ook de migranten lieten zich niet onbetuigd. Zo konden de gemeenteleden letterlijk van elkaars cultuur proeven. “Laatst kreeg een migrant in het asielzoekerscentrum een hulpvraag om kinderkleding. Er ontstond een spontane kledinginzameling in de gemeente”, vertelt Onno. “Er zijn auto’s vol schoenen, jassen en kleding naar het AZC gegaan.”
Als gemeente moet je deze mensen vertrouwen geven en zorgen dat er een aanspreekpunt voor ze is, vindt Onno. “Zie ze gewoon als gemeentelid. Zo krijgen zij hun waardigheid als mens terug. Als kerk laten we op deze manier ook iets zien aan de samenleving: deze mensen laten ons niet koud.” En dat merken ze aan alles, bevestigt de Iraanse Reza. “Hier voelen we geen heimwee.”

Wilt u in contact komen met migrantenkerken of bijbellezen met migranten?

» **protestantsekerk.nl/migrantenkerken**

Tekst: Tineke van der Stok | Foto: Niek Stam

Lunch met hartige uientaart

Hebt u daar ook weer zo'n zin in, een lunch met de gemeente of met mensen uit de buurt? Deze hartige taart met rode uien, pijnboompitten en verse tijm is zó op.

Bereiding

1. Zeef bloem en zout in een kom en maal er een beetje peper overheen. Voeg de boter en 1 ei toe. Kneed dit tot een samenhangende bal deeg, voeg als het nodig is nog wat bloem toe. Laat het deeg, verpakt in plasticfolie, ongeveer een half uur rusten in de koelkast.

2. Verwarm de oven voor op 180 graden. Snijd de uien in ringen. Bak de spekjes ca. 5 minuten en voeg daarna ook de uienringen en de tijmblaadjes toe. Laat dit nog ongeveer 2 minuten bakken.

3. Vet de vorm in. Rol het deeg uit en bekleed hiermee de bodem en een klein deel van de rand. Verdeel het spek en de uien over de bodem en strooi de pijnboompitten eroverheen.

4. Klop de crème fraîche en de eieren in een kom door elkaar en giet het mengsel over de vulling. Strooi de kaas eroverheen. Plaats de taart ongeveer 30 minuten in de oven tot hij gaar en goudbruin is.

De buurt aan tafel

In Velserbroek, boven Haarlem, is de pioniersplek 'Hart voor Velserbroek' te vinden. Voordat corona roet in het eten gooide, was hier elke derde zondag van de maand een 'buurtlunch op zondag'. Gerard Louwerse, teamlid van Hart voor Velserbroek, vertelt: "Velserbroek is een dorp waar soms weinig leven in zit. Veel mensen werken in Amsterdam en omgeving en sluiten zich 's avonds op achter hun voordeur. Door deze lunches komen mensen hun huizen toch uit en leggen ze verbinding met elkaar. Dat is een belangrijk thema voor ons. Het is de bedoeling dat je niet in je eentje naar de buurtlunch komt, maar dat je iemand uit je straat uitnodigt. Dat is soms een drempel, ook voor mezelf. Maar uiteindelijk komen mensen wel!"

Een buurtlunch begint altijd om 11 uur met een interactief programma. Gerard: "Het gaat erom dat we elkaar ontmoeten. We zingen een paar liederen, vaak begeleid door een gitaar of een ander instrument. Ook lezen we uit de Bijbel en praten we met elkaar over een actueel thema. Voor de kinderen is er ondertussen het kinderprogramma AllesKids." Vanaf ongeveer 12 uur wordt er met elkaar gegeten. Iedereen neemt iets mee om te delen. Gerard: "We hebben dan verschillende soorten gerechten. Soms proberen we met het eten aan te sluiten bij het thema waar we die dag met elkaar over praten. Er zijn ook vaak statushouders die aanschuiven, zij brengen dan iets mee uit hun eigen cultuur. Zo verrijken we elkaar. Het lijkt eigenlijk wel op hoe de eerste christenen dat deden. Met elkaar eten verbindt!"

» hartvoorvelserbroek.nl

Tekst: Roelien Smit

Hartige taart

Ingrediënten voor 1 taart (8-10 stukken).

Deeg:
150 g bloem
snuf zout
(versgemalen) zwarte peper
100 g koude boter (in blokjes)
+ extra boter voor het invetten van de vorm
1 ei

Vulling:
125 g magere spekreepjes
4 rode uien
125 ml crème fraîche
3 eieren
100 g pijnboompitten
2 takjes verse tijm
125 g geraspte kaas

Verder:
plasticfolie
quichevorm of springvorm

De vraag

Iedereen heeft vragen over geloven en over de kerk. In deze rubriek kunt u uw vraag voorleggen aan andere lezers.

Statafels

"Een van onze gastpredikanten zette twee statafels neer met een kaarsje. Wie tijdens de koffie wilde napraten over de preek of de dienst, kon daar terecht. De rest kon zich tegoed doen aan 'vakantie- en gezondheidspraatjes'. Zo kon iedereen een eigen keuze maken."
- Netty van der Linde, Gouda

Gebedsmuur

"In Appelscha hebben we elke eerste zondag van de maand een belevingsdienst. Vooraf drinken we koffie en op een 'gebedsmuur' kunnen mensen post-its met voorbeden plakken. Na de dienst is er tijd en ruimte om met elkaar en de predikant na te praten."
- Barbara Jikai de Zoete, Appelscha

De onderlinge gesprekken in mijn kerk zijn vaak gezellig, maar wel wat oppervlakkig. Ik zou graag meer in gesprek willen over geloofsvragen. Hoe kan ik de diepte opzoeken?

Bierviltjes

"Als studentenpastor heb ik bierviltjes laten bedrukken die ik gebruik als gesprekstarter. Als je er een pen naast legt en ze laat ronddraaien, kom je op een woord terecht: bijvoorbeeld woede, liefde of dood. Het is een handige methode om op een speelse manier verdiepend in gesprek te gaan."
- Martin Jans, Zwolle

Gespreksgroep

"Herkenbaar! Ik miste dat gesprek ook in onze kerk. Daarom ben ik met anderen een oecumenische gespreksgroep gestart. Daarin delen we met elkaar wat en hoe we geloven, en vooral: wat God met ons doet. Niet per se makkelijk, maar wel mooi."
- Bjorn Hartman, Westerhaar

Meer lezen over de gespreksgroep in Westerhaar? Ga naar petrus.protestantsekerk.nl/westerhaar.

Volgende keer:
Als twintiger in een grote stad twijfel ik over de keuze voor een gemeente. Mag ik kiezen voor de kerk waar ik me het meest thuis voel? Of kan ik beter mijn steentje bijdragen aan de (vergrijsde) gemeente in de wijk waar ik woon?

Wilt u reageren op deze vraag of heeft u zelf een vraag? Mail dan uiterlijk 25 mei in maximaal 100 woorden naar petrus@protestantsekerk.nl. De redactie behoudt zich het recht voor om vragen en antwoorden te selecteren en in te korten.

Het inzicht...

van Ben van Werven

Welke lessen leert een dominee, kerkelijk werker of ouderling zélf? En verandert dit het werk in de kerk? De heilige Geest was altijd vaag voor Ben van Werven (38), predikant van de Kruiskerk in Diever. Een bijzondere ontmoeting op een conferentie veranderde alles.

"Op een 'There is More'-conferentie sprak iemand mij aan: 'Ik heb het idee dat God iets aan je wil geven.' Dat was raak en levensveranderend. Ik besefte: God weet tot in detail waar ik mee bezig ben. Sinds die tijd zijn er meer dingen gebeurd, ik ervaar God dichterbij. Dat werkte door in mijn werk als predikant."

"De heilige Geest heeft mij gevoeliger gemaakt voor de liefde en bewogenheid van God. In mijn gesprekken probeer ik die liefde werkruimte te geven door langer te luisteren, meer door te vragen, of stiltes te laten vallen. Soms geeft God mij woorden of tekst in mijn gedachten, die op dat moment van toepassing zijn. Ik appte eens een jongere met zo'n gedachte. Later vertelde ze me blij: 'Een appje kan dus ook Gods stem zijn!' Bidden voor mensen deed ik natuurlijk al, maar ik zegen ze nu ook vrijmoedig, soms met handoplegging – als men dat wil."

"De heilige Geest is creatief aanwezig, juist in het pastorale gesprek. Als ik in Gods aanwezigheid ben, kan ik leren aanvoelen wat Hij wil. Psalm 25 zegt het: 'Heer, maak mij uw wegen door uw woord én Geest bekend.' Ik zoek de weg die God in een pastoraal gesprek wil gaan. Het alternatief is dat ik werk aan mijn eigen 'project', maar dat wordt nooit zo gezegend als wanneer God de leiding heeft."

Tekst: Tineke van der Stok | Foto: Sjaak Verboom

Kinderen in het nieuw

"Elk kind wil nieuwe kleren", daar is diaken Caroline Visser van overtuigd. Maar wat als de ouders nauwelijks geld hebben? De diaconie in Wijchen schiet te hulp.

Dit keer ging de diaconie langs bij het asielzoekerscentrum in het nabijgelegen Grave.

De kleding wordt in een grote doos geleverd. Behalve kleren zitten er ook schoenen en speelgoed in.

Twee Syrische zusjes zijn dolblij met hun nieuwe kleding. Ze showen graag even voor de fotograaf.

De diaconie in Wijchen steekt graag kinderen in het nieuw die het anders met alleen tweedehandsjes moeten doen. Hiervoor werkt de diaconie samen met Clothing4U. Deze organisatie stelt nieuwe, onverkochte kleding van bedrijven en webwinkels voor weinig geld beschikbaar. Elk jaar verrast de Wijchense diaconie een andere groep kinderen met een nieuwe outfit.

Meer weten?

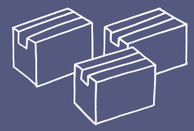
Wilt u met uw gemeente ook iets doen voor kinderen in armoede?

» Kijk op kerkinactie.nl/kinderenenarmoede

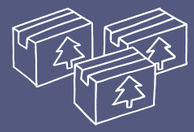
Kledingactie in cijfers

2019

Van start gegaan

180 uitgedeelde dozen

120 speelgoeddozen met Kerst

De diaconie koopt een doos voor €25

Elke doos is €350 waard

» clothing4u.nu

Tekst: Mathilde Schouwstra | Foto's: Marieke Viergever

Een rijke oogst in Dronten

Met de handen in de aarde, dat brengt jong en oud bij elkaar in Dronten. De protestantse gemeente heeft een volkstuin waar gemeenteleden samen werken. “Geloven is ook dóén. Samen dingen uitproberen en zien hoe het uitpakt, samen iets ervaren van God.”

De hemel is leigrijs, het voorjaar is jong en corona is nog niet in Nederland als jeugdwerker Evert Jan Broekhuizen en Noah Perlee (13) naar de tuin lopen op het complex van volkstuinvereniging ‘De Pionier’ in Dronten. Noah heeft een snoeischaar bij zich, ze overleggen wat ze gaan doen. Snoeien blijkt een goed plan. Het net om de aalbessenstruik mag er ook af, want er zijn geen vruchten en dus ook geen hongerige vogels.

#DurfteBoeren

Dit is niet zomaar een tuin, maar een stukje grond van de Protestantse Gemeente Dronten. Onder de noemer #DurfteBoeren tuinieren hier jongeren en volwassenen uit de gemeente. #Durfte is een methode die de Protestantse Kerk aanbiedt aan plaatselijke gemeenten. Het initiatief verbindt verschillende leeftijden aan elkaar: ze gaan samen aan de slag met iets waar ze goed in zijn (of willen worden). Zo zijn er in andere plaatsen bijvoorbeeld groepen #DurfteFilmen, #DurfteOrganiseren en #DurfteKlussen.
Het #DurfteBoeren-team in Dronten “bestaat uit allemaal leden van onze gemeente”, vertelt Evert Jan, “waaronder twee scholieren van het voortgezet onderwijs.
En Noah is daar één van.
Het mooie is dat verschillende generaties meedoen. Zelf ben ik rond de dertig en vader van jonge kinderen. Maar er doen ook ouders met pubers mee, waaronder Gerrit, die zelf agrariër is en zijn ervaring deelt.”

Het is precies hoe Evert Jan het graag ziet: mensen vanuit de hele gemeente bij elkaar. “We hebben in de kerk de neiging alles op te delen in groepjes: jongeren, ouderen, gezinnen, singles. Dat onderscheid kan functioneel zijn, maar soms schieten we wat door, vind ik.”

Leven op het land

Dat Dronten juist voor boeren koos, heeft volgens Evert Jan een reden. “Ik liep er in de kerk tegenaan dat alles met woorden gaat. Die woorden ›

zijn fijn, mooi en goed, bestudeer ze vooral. Alleen: geloven is ook doen. Op weg gaan terwijl je niet weet waar die weg je brengt. Samen dingen uitproberen en zien hoe het uitpakt, maar ook: samen iets ervaren van God." Bovendien is de Bijbel een bron van verhalen over leven op en van het land, vervolgt Evert Jan, die zelf al eens een volkstuin had. "Hoe kun je echt begrijpen wat er precies bedoeld wordt als de Bijbel spreekt van zaaien, ploegen en oogsten, als je nooit met je voeten in de klei hebt gestaan? Zelf begrijp ik die verhalen daardoor in elk geval beter. Bovendien ervaar ik ook iets van God in hoe mooi de dingen groeien. Dat inspireert me en daarom vind ik werken in onze volkstuin soms net zo waardevol als luisteren naar een preek."

Geen groentje

Een belangrijk doel van #DurfteBoeren is om jongeren hun talenten te laten ontdekken. Ook Noah vindt het een leerzaam project, al was hij vooraf zeker geen groentje. "Mijn vader had een volkstuin en daarin bewerkte ik mijn eigen hoekje. Alleen deed ik daar niet zoveel mee. Voor mij was dit project de kans om het opnieuw te doen, en nu goed."

'Soms is tuinieren net zo waardevol als luisteren naar een preek'

Noah ziet zijn weg al duidelijk voor zich, en #DurfteBoeren is daar een onderdeel van. "Ik wil later een restaurant beginnen met daarnaast een boerderij waar ik de ingrediënten voor mijn restaurant vandaan haal. Het moet een vegetarisch restaurant worden, omdat ik het zielig vind voor dieren om op een bord te belanden. Bovendien is minder vlees beter voor mijn gezondheid en het milieu."

Friet uit de tuin

De oogst van het project is dus meervoudig: talenten komen tot bloei, God wordt in zijn schepping ervaren en er komt ook nog heerlijk voedsel uit de tuin, zoals uien, aalbessen en aardappelen. "Vorig jaar hebben we van de aardappelen patat gemaakt", zegt Noah. "Dat trok veel mensen naar de maaltijd die we op Dankdag voor de gemeente organiseerden." Maar liefst negentig gemeenteleden, maar ook mensen van buiten de kerk, genoten van de verschillende groenten die waren geoogst. "Die samenkomst werkte verbindend binnen onze gemeente", zegt Evert Jan, "en ook dát is een wens van mij." Voor Noah werkt dat precies hetzelfde. "Ik vind het heel leuk om samen met de gemeente dingen te doen en te beleven, helemaal als iets mijn interesse heeft. En dat is bij #DurfteBoeren zeker het geval."

Aan de slag

Jongeren zijn niet de kerk van later, maar van nú. Wilt u ook aan de slag met #Durfte in uw gemeente om ze op een mooie manier in te schakelen? Kijk op jongprotestant.nl/durfte. En er zijn nog veel meer manieren, zie jongprotestant.nl/thuisplek.

Tekst: Baart Koster | Foto's: Laurens Oosterbroek (Qroost Beeldmakers)

De keuze van Chris de Jong

Toen Jezus hem riep, liet Petrus zijn netten meteen liggen. Welke keuzes maken gelovigen van nu als ze Jezus in hun dagelijks leven willen volgen? Chris de Jong (57) uit Culemborg kiest ervoor om niet meer te vliegen. Het is zijn bijdrage aan het behoud van Gods schepping.

'Waarom zo nodig naar de andere kant van de planeet?'

Waarom heeft u deze keuze gemaakt?

Lachend: "Zodat ze tegen mij niet kunnen zeggen: 'Ok boomer!' Het schiet niet op met de klimaatonderhandelingen, we zijn zelf aan zet. Vliegen is een van de meest vervuilende dingen die je als consument kunt doen. Bijkomend voordeel is dat het helpt om de verspreiding van corona tegen te gaan. In de middeleeuwen deden pestepidemieën er een paar jaar over om ons te bereiken, met al dat reizen van nu gaan virussen in een paar dagen de wereld over."

Hoe komt u erbij om hiervoor te kiezen?

"De mens krijgt in Genesis toestemming om vruchten te plukken, maar de bomen moeten blijven staan. Als ik nadenk over dit bijbelgedeelte, voel ik me verantwoordelijk om zorg te dragen voor dit geschenk."

Wat betekent deze keuze voor uw dagelijks leven?

"Minder verre reizen maken. We kiezen nu voor een vakantie met de trein in plaats van met het vliegtuig."

Snappen andere mensen dat u dit doet?

"Ik wil natuurlijk graag dat iedereen gaat inzien dat de schaal waarop we nu vliegen gigantische overlast veroorzaakt. Veel mensen vinden het wel overdreven. Ik probeer uit te leggen dat de prijzen niet kloppen, de discussie schuw ik niet."

Wat levert het u op?

"Een ontspannen reis, een oefening in *slow living*. Je ervaart de afstand, je hebt betere gesprekken en een schoon geweten, dat is voor protestanten altijd prettig."

Heeft u tips voor andere mensen?

"Veel protestanten hebben een sobere inborst, laat die leidend zijn. Vraag jezelf af of je zo nodig naar de andere kant van de planeet moet. Vermijd ook de goedkope stunts van vliegmaatschappijen."

Tekst: Jelske de Kuiper | Foto: Jörgen Caris

Evangelisch College

Deeltijdopleidingen, cursussen en toerusting voor volwassenen

Bijbel • Theologie • Missionair Werk • Pastoraat
Jongerenwerk • Prediking • Leiderschap

Ga naar **www.evangelisch-college.nl**
en maak kennis met ons onderwijsaanbod

DE WANDELMAAT

Klooster - en Pelgrimswandelingen

De Wandelmaat,
kloosterreizen

Hierbij verblijft u in een klooster en maakt u onder leiding van een gids prachtige wandelingen in de natuur. Het gaat daarbij om stilte, ontmoeten, onthaasten en verwondering.

Meer weten: **www.dewandelmaat.nl**

Je komt als geroepen.

Wil jij samen met de gemeente invulling geven aan geloof, hoop en liefde? En wil je meedenken over nieuwe vormen van kerk zijn? Kijk dan op de website van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland. Wij zijn voor diverse gemeenten op zoek naar voorgangers die de kerk toegankelijk maken voor iedereen. Zie jij de uitdaging? Je komt als geroepen. Kijk voor meer informatie en vacatures op werkvoordekerk.nl

Protestantse Kerk

Vindplaats van geloof, hoop en liefde

kerk in actie

De Bijbel als levensbron

'GOD VERGEET ONS NOOIT'

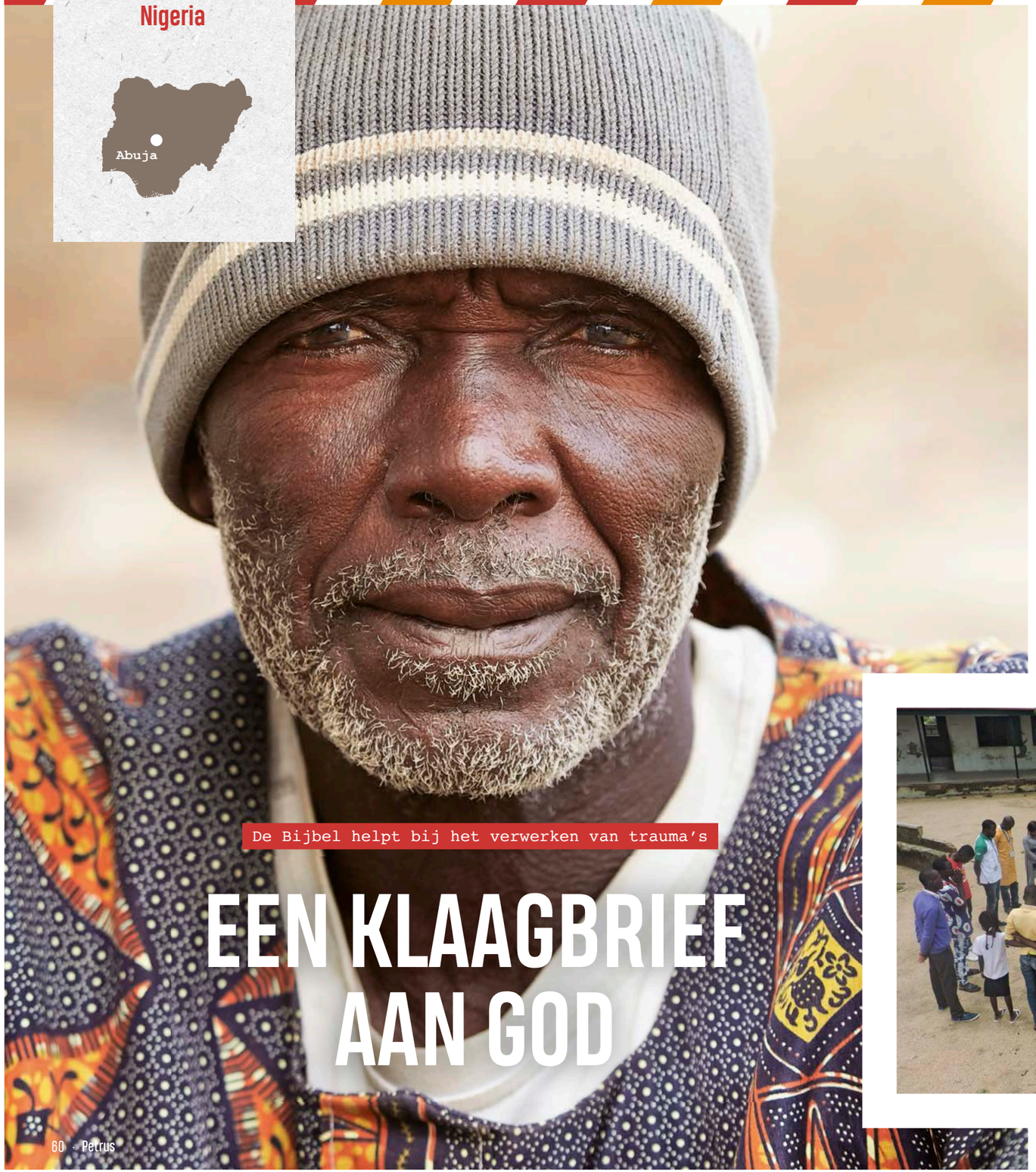
Nigeria
EEN KLAAGBRIEF AAN GOD 60

Marokko
EÉN KERK VOOR ALLE CHRISTENEN 66

Golfstaten
BIJBELLEZEN ZONDER BIJBEL 70

kerk in actie

Dichtbij en ver weg: samen zijn wij de Kerk in Actie. Geïnspireerd door Jezus Christus willen wij delen wat ons gegeven is. Om mensen hoop te bieden en tot hun recht te laten komen – in Nederland en wereldwijd.

De Bijbel helpt bij het verwerken van trauma's

EEN KLAAGBRIEF AAN GOD

Zien hoe je dorp in brand wordt gestoken, toekijken hoe mensen worden vermoord, je kinderen kwijtraken … Veel inwoners van Noord-Nigeria maken gruwelijke dingen mee. Hoe troost je mensen met ernstige trauma's? Kerken bieden hulp, met de Bijbel als levensbron.

Stel je voor: je schiet midden in de nacht wakker en je dorp is omsingeld. Gewapende mannen vallen je huis binnen. Je ziet hoe je vader, moeder, broers en zussen worden vermoord. Alleen jij weet te ontkomen. Hoe ga je dan verder met je leven? De man die dit overkwam, raakte letterlijk sprakeloos. Hij kon niet meer praten en dacht alleen aan wraak. In Noord-Nigeria maken veel mensen buitensporig geweld mee. De afgelopen tien jaar zijn er 20 duizend mensen vermoord en 4 duizend mensen ontvoerd. Ruim 2 van de 200 miljoen Nigerianen zijn op de vlucht.

'Naast praktische hulp is er dringend traumahulp nodig.'

Mensen delen hun trauma's rond het kruis van Jezus.

Ongelijk verdeeld

Wat is er in dit gebied aan de hand? Het gemiddelde inkomen van Nigerianen is de afgelopen twintig jaar verdubbeld, maar de welvaart is niet eerlijk verdeeld. In het droge noorden, waar moslims in de meerderheid zijn, is nog veel armoede. Klimaatverandering, die voor steeds meer droogte zorgt, maakt de toekomst er extra onzeker. Zowel boeren als nomaden claimen het recht op vruchtbaar land. De frustratie over de ongelijke welvaartsverdeling en de ruzies over grond worden uitgevochten langs religieuze lijnen. Het meeste geweld komt van nomadenbendes die boeren aanvallen. Sociale media spelen hierbij een belangrijke rol. De Nigeriaanse bevolking is jong en ook nomaden en boeren hebben toegang tot internet en sociale media. Dat kan een zegen zijn, maar ook een vloek. Er worden veel (valse) haatberichten verspreid. Daarnaast is Boko Haram actief. Deze islamitische terreurbeweging is verbonden met jihadisten wereldwijd. Niet alleen christenen zijn slachtoffer van hun geweld, maar ook gematigde moslims. De afgelopen jaren heeft het Nigeriaanse leger Boko Haram teruggedrongen tot in de noordoostelijke punt van het land, maar dit jaar wint Boko Haram weer terrein.

Traumahulp

Omdat de vluchtelingenkampen van de Verenigde Naties overvol zitten, komen veel vluchtelingen terecht in dorpen waar de bewoners soms zelf nauwelijks kunnen rondkomen. Er is een tekort aan voedsel, water ›

Mensen leren elkaar weer te vertrouwen.

'Slechte zaden maken je tot een boom vol slechte vruchten'

en hygiëne. Dat levert allerlei spanningen op. Naast praktische hulp is er dringend traumahulp nodig. De Raad van Kerken in Noord-Nigeria ging in de leer bij Rwandese kerken, die door de genocide van 1994 veel ervaring hebben in het bieden van hulp bij trauma's. In een groot aantal dorpen zijn nu gemeenteleden getraind om deze hulp aan dorpsgenoten te kunnen bieden. Deze vrijwilligers leren mensen om te ontdekken waar hun trauma's vandaan komen, om elkaar weer te vertrouwen, vooruit te kijken en een nieuw bestaan op te bouwen. Vergeving is een belangrijk element in het proces, want als je leert vergeven kun je het verleden loslaten. Om mensen te laten begrijpen hoe belangrijk verwerking en vergeving zijn, gebruiken de vrijwilligers beeldspraak die goed past bij de dagelijkse werkelijkheid in Nigeria. Een uitspraak is bijvoorbeeld: van buiten zie je niets, maar er zitten zware stenen in je zak, waardoor je bijna niet vooruitkomt. Daar moet je vanaf. Of: laat boosheid je niet vergiftigen, want slechte zaden maken je tot een boom vol slechte vruchten.

Verhalen

Kinderen in Noord-Nigeria zijn extra kwetsbaar. Ze hebben vaak veel geweld gezien. Bovendien hebben veel kinderen hun ouders, broertjes, zusjes, opa's, oma's of vriendjes verloren. En hun verzorgers hebben de handen vol aan eigen trauma's.
Gelukkig is er ook voor deze kinderen hulp vanuit de kerk. Zondagsschoolleiders leren hun om ervaringen te delen en gevoelens te uiten. Ze gebruiken daarbij twee soorten verhalen die herkenning, troost en houvast kunnen bieden. Zo zijn er de verhalen over 'Sami en Rose', een jongen en een meisje die hetzelfde meemaken als de kinderen. Door met elkaar in gesprek te gaan over hoe Sami en Rose zich voelen, verwoorden de kinderen indirect wat ze zelf voelen.
Ook gebruiken de zondagsschoolleiders bijbelverhalen. Het bijbelverhaal over de schepping bijvoorbeeld laat zien dat God de wereld goed gemaakt en bedoeld heeft. En net zoals koning David in Psalm 13 doet, mogen de kinderen een klaagbrief aan God schrijven. Een meisje vraagt God waarom Hij Boko Haram heeft toegestaan om haar ouders te vermoorden. Helaas zijn er niet altijd antwoorden. Maar wel een 'bijbelvers van de dag', zoals: 'God geneest wie gebroken zijn en verzorgt hun diepe wonden' (Psalm 147:3).

Bijbelverzen

In het bijbelverhaal over Jozef herkennen de kinderen hoe hard het leven kan zijn. Jozef werd door zijn broers verkocht en in Egypte meermalen onrechtvaardig behandeld. Jozef voelde zich alleen en leed onder verlies en rouw, net als zijzelf. Toch liet God hem niet in de steek. Jozef bouwde een nieuw leven op, kon uiteindelijk zijn broers vergeven en zijn familie tot zegen zijn.
De kinderen doen allerlei activiteiten om te verwerken wat ze tijdens de zondagsschool horen en leren. Ze maken tekeningen om mee te nemen naar huis en te bespreken met hun ouders of verzorgers. Ook leren ze bijbelverzen uit hun hoofd die hun troost en houvast kunnen bieden, zoals 'God zegt: nooit zal ik je verlaten' (Hebreeën 13:5b) of 'Wees niet bang, want ik zal je vrijkopen' (Jesaja 43:1).

De effecten van de traumahulp zijn bemoedigend. Deelnemers geven aan dat de cirkel van geweld doorbroken wordt. Een aantal vertelt dat de hulp net op tijd kwam: zij waren ten einde raad en verstrikt in hopeloosheid en verbittering. "Mijn trauma was als een ziekte", zegt een van hen. "Het bepaalde mijn hele leven. Door deze hulp leerde ik me weer vrij te voelen en kan ik soms zelfs weer gelukkig zijn."

Steun dit werk!
Help de slachtoffers van geweld in Nigeria!
U kunt dit doen door een gift over te maken op NL 89 ABNA 0457 457 457 t.n.v. Kerk in Actie te Utrecht o.v.v. traumahulp Nigeria. Hartelijk dank!

Tekst: Florette Koning | Beeld: Kerk in Actie, Jaco Klamer

kerk in actie

Kerk in Actie in 2019

Nigeria
- 1800 mensen ontvingen traumahulp
- 240 traumahulpen kregen training
- 300 dorpshoofden leerden om extremistisch geweld tegen te gaan
- 600 christenen en moslims namen deel aan interreligieuze bijeenkomsten

Op pagina 60 leest u meer over traumaverwerking in Nigeria.

Inkomsten Kerk in Actie (in euro's)
- 27,2 miljoen totaal
- 19,3 miljoen van kerken (10,2 miljoen) en donateurs (9,1 miljoen)
- Van de inkomsten van donateurs was 1,8 miljoen voor noodhulp na de orkaan Idai en 900 duizend euro voor de najaarsactie Syrië

De overige inkomsten zijn bijvoorbeeld afkomstig uit nalatenschappen, van fondsen en stichtingen en van EO-Metterdaad.

In Nederland
1.400 protestantse gemeenten
98 duizend donateurs

Wereldwijd
- 40 landen
- 324 projecten
- 250 partnerorganisaties en -kerken.

Samen zijn we de kerk in actie.
Hartelijk dank voor uw betrokkenheid en steun!

Zo geeft de Bijbel kracht als het moeilijk is

Het is niet zo dat je als christen in Pakistan geen leven hebt. Maar je moet wel oppassen wat je zegt en sterk in je schoenen staan. Khurram (25) haalt kracht uit de Bijbel.

"Ik ben opgegroeid in een christelijke familie. De kerk waarvan ik lid ben, heeft een actieve jongerenclub. We doen aan bijbelstudie maar we leren ook hoe we als christenen zelfbewust en zelfverzekerd in het leven kunnen staan. Mijn christelijke identiteit belemmert me niet in mijn studie of bij andere activiteiten. Misschien helpt het dat je uit mijn naam niet kunt afleiden dat ik christen ben.
Daarnaast is er een groot verschil tussen de stad en het platteland. Ik woon in een stad, maar op het platteland gebeurt het vaker dat dingen die je zegt uit hun verband worden gerukt. De blasfemiewet, die belediging van de islam moet tegengaan, zorgt ervoor dat we als christenen voorzichtig zijn met wat we zeggen."

"De Bijbel is een belangrijke gids voor me, hier haal ik veel troost en kracht uit. Mijn favoriete bijbeltekst is Psalm 23: 'De Heer is mijn herder.' Deze psalm helpt me om sterk te blijven, want ik weet dat God bij me is en me altijd zal beschermen. Mijn voorganger is ook belangrijk voor me. Als ik iets niet begrijp, ga ik naar hem toe. Hij neemt dan de tijd om naar me te luisteren en komt altijd met een antwoord. Dat helpt me enorm."

Khurram Shahzad woont in Hyderabad in Pakistan. Hij is student geneeskunde.

'Door de blasfemiewet zijn we voorzichtig met wat we zeggen'

Tekst en foto: Dorine de Jager

Als christen heb je het in Egypte niet altijd makkelijk. Mofreh (26) merkt dat soms ook. Maar als hij bang is, pakt hij de Bijbel.

"Laat ik duidelijk zijn: als christen kan ik een vrij normaal leven leiden in dit land. Doordeweeks volg ik lessen en twee keer per week hebben we een viering in de kapel van de opleiding. Op zondag ga ik samen met andere studenten naar de kerk in Caïro. Er zijn twee diensten op een dag. De meeste mensen komen naar de avonddienst omdat ze overdag moeten werken."

"Maar christenen hebben hier ook te maken met uitdagingen. Er zijn mensen die ons als tweederangs burgers zien, zij vinden dat we eigenlijk niet meetellen. Bepaalde posities in politiek of sport zul je als christen nooit bereiken. Daarnaast worden christenen in ons land van tijd tot tijd geconfronteerd met geweld van extremisten. Zij zien ons als gevaar voor de samenleving – ik begrijp eigenlijk niet waarom."

"Natuurlijk maakt dit me soms bang. Maar mijn geloof geeft me vertrouwen. In de Bijbel staat dat de uitdagingen op deze wereld tijdelijk zijn. We zullen te maken krijgen met weerstand en moeilijkheden, maar niets daarvan kan ons scheiden van God. Romeinen 8:37 beurt me altijd op als ik bang ben: 'Wij zegevieren in dit alles glansrijk dankzij Hem die ons heeft liefgehad.' Bij God kun je altijd je toevlucht zoeken."

Mofreh Abd El-Maseeh woont in Caïro, de hoofdstad van Egypte. Hij is tweedejaars student theologie.

'Als christen zul je bepaalde posities in politiek of sport nooit bereiken'

Tekst: Tineke van der Stok | Foto: Willem-Jan de Wit

‘In Marokko is er maar **één kerk** voor ons. Hier **vieren** we ons **geloof** én onze **verscheidenheid**’

Miora Andriatsimalia, predikant migrantenkerk

kerk in actie

Miora Andriatsimalia
kwam als kind vanuit Madagaskar naar Marokko en werd in 2017 tot predikant in Rabat bevestigd.
In Marokko wonen slechts weinig christenen – en degenen die er wonen zijn bijna allemaal van Afrikaanse komaf. Het zijn studenten, of migranten op doorreis naar Europa. De Marokkaanse overheid staat maar één kerkgenootschap toe. Door het land verspreid heeft deze kerk elf gemeenten en een eigen theologische opleiding.

“Omdat niemand zijn eigen kerk mag openen, komen de migrantenchristenen hier samen”, zegt Andriatsimalia. “We zijn veroordeeld tot elkaar, samengebracht door ons geloof in Christus. Daarom vieren we hier ons geloof én onze verscheidenheid.”
Kerk in Actie steunt dit werk in Marokko. Op 31 mei, met Pinksteren, is hier een landelijke collecte voor.

U kunt uw gift overmaken op NL 89 ABNA 0457 457 457 t.v.v. Kerk in Actie te Utrecht o.v.v. Pinkstercollecte.
Hartelijk dank!

» kerkinactie.nl/kerkmarokko

Tekst: Mathilde Schouwstra | Foto: Jaco Klamer

Dit is mijn kerk

De Bijbel open op Cuba

Havana, een zondagmiddag ver voordat coronavirus ook hier voet aan wal zette.
Er zijn weinig verstilde steden op deze wereld en ook in de hoofdstad van Cuba is de stilte ver te zoeken. Het leven wordt op straat geleefd – niet achter de elegant verschoten voordeuren. Het lawaai dringt zich aan je op, versterkt door de harde kleuren van het wagenpark uit de jaren vijftig.

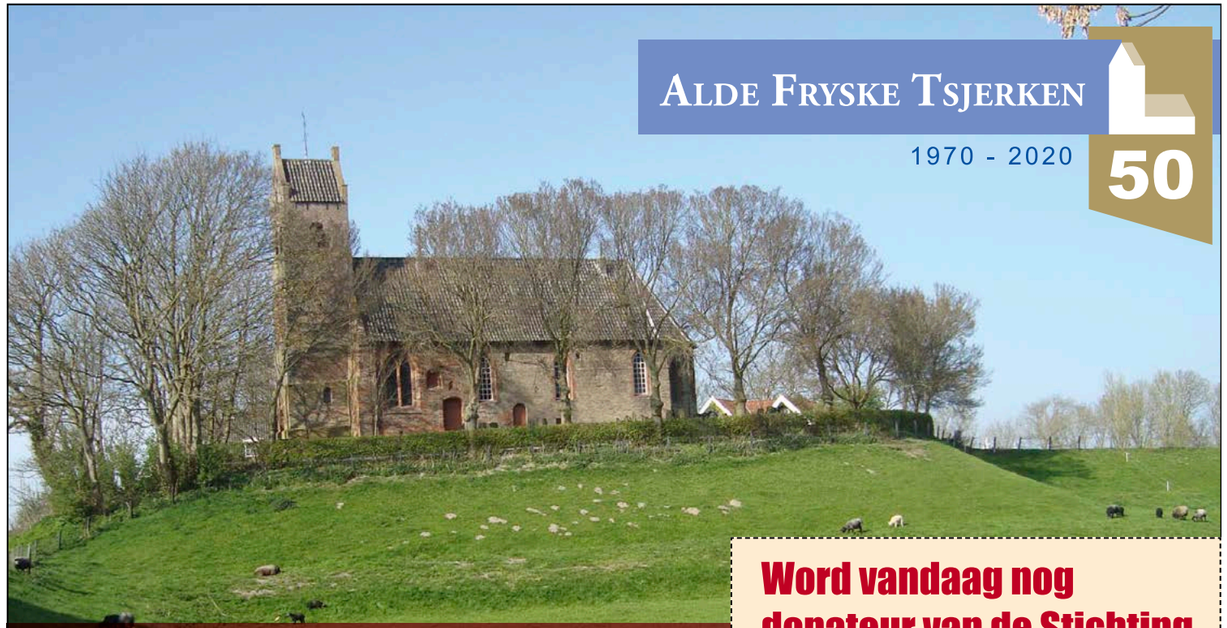
Het suizen van een zachte stilte vind je op dit Zuid-Amerikaanse eiland wel in de kerkbanken. Volgens schattingen wonen er 850.000 protestanten op het overwegend rooms-katholieke Cuba. De dienst begint met een begroeting waarbij je niet alleen de mensen om je heen de hand schudt. Nee, iedere kerkganger ontmoet iedere kerkganger.
Het thema van de dienst is ‘vrucht dragen’, over de ware wijnstok (Johannes 15) en de gelijkenis van de zaaier (Matteüs 13). Dominee Rodolfo Juárez staat in zijn preek stil bij de vraag wáár gezaaid moet worden om vrucht te dragen.

Dat is op Cuba heel concreet. De economische problemen van het land hebben vooral invloed op het dagelijkse leven van de gewone Cubaan. Er heerst schaarste – en wat er buiten de zwarte markt wel te koop is, is niet te betalen. Kerken zetten zich in voor groepen die extra kwetsbaar zijn: kinderen, zieken, ouderen. Kerk in Actie helpt bij het opzetten van diaconale projecten zoals ‘tafeltje-dekje’-maaltijden, een kledingbank en activiteiten voor ouderen.

Op deze zondag worden de gemeenteleden aangemoedigd om er voor elkaar en anderen te zijn. Het effect van een klein gebaar kan dertig-, zestig-, honderdvoudig zijn.

Tekst: Rian Binnendijk | Foto: Kerk in Actie

[advertentie]

Steun de prachtige Friese kerken

Word donateur! Of steun ons met een bijdrage.

De bijzondere kerk van Hegebeintum, op de hoogste terp van Europa. De monumentale kerk van Jorwert, waar God nooit verdween. De kerk in Sint Annaparochie, waar Rembrandt zijn Saskia trouwde. Het zijn drie van onze 52 kerken, waar we ons met hart en ziel voor inzetten.

Nergens in Europa staan zoveel middeleeuwse kerken als in Friesland. Dat is een bijzondere rijkdom én een grote verantwoordelijkheid. Zeker nu steeds meer kerkgemeenschappen hun deuren moeten sluiten. Wat gebeurt er dan met het gebouw?

Wij beschermen al 50 jaar
De Stichting Alde Fryske Tsjerken bewaakt de bijzondere schat aan kerken in Fryslân. In de afgelopen 50 jaar zijn 52 kerken, 7 begraafplaatsen en 2 klokkenstoelen aan ons toevertrouwd. Veel van deze kerken zijn gerestaureerd. Samen met meer dan 300 lokale vrijwilligers geven we de gebouwen een nieuw leven.

Voor dit bijzondere werk hebben we uw steun nodig. Word daarom vandaag nog donateur. Dat bent u al voor € 17,50 per jaar.

Bijzonder welkomstcadeau
We verrassen u met een bijzonder welkomstcadeau: het boek ‘De Friese Elfkerkentocht’ van dr Justin Kroesen óf het nieuwe boek ‘Levende stenen’ over onze 52 kerken.

Vier het jubileumfeest mee en word donateur!

Aamelden kan ook via:
www.aldefrysketsjerken.nl/donateur

Word vandaag nog donateur van de Stichting Alde Frvske Tsierken

- ❑ Ik word donateur voor (minimaal) € 17,50 per jaar en ontvang als welkomstcadeau:
  - ❑ Het boek ‘De Friese Elfkerkentocht’
  - ❑ Het boek ‘Levende stenen’
- ❑ Ik machtig de Stichting Alde Fryske Tsjerken € 17,50 jaarlijks van mijn rekening af te schrijven
- ❑ Ik word geen donateur, maar machtig de Stichting om jaarlijks een bijdrage van € ..... van mijn rekening af te schrijven.

Naam:

Adres:

PC/Plaats:

E-mail:

Tel:

Iban:

Geboortedatum:

Datum:

Handtekening:

Stuur deze bon (of een kopie daarvan) in een gesloten envelop naar:
Stichting Alde Fryske Tsjerken, Antwoordnummer 76
8900 WC Leeuwarden. *Een postzegel is niet nodig.*
Incassant-ID: NL56ZZZ410009590000 *Petrus-20*

Bijbelverhalen de wereld over

Wolkenkrabbers, peperdure auto's en megalomane winkelcentra: in Dubai lijkt alles mogelijk. Maar iets verderop in de stad wonen arbeidsmigranten dicht op elkaar in achterbuurten. De Bijbel geeft hun kracht.

De Burj Khalifa, met 828 meter het hoogste gebouw ter wereld, torent ver boven alle andere gebouwen uit. In hotel Atlantis, iets verderop, kun je voor 30.000 euro per nacht een kamer huren. In mondain Dubai in de Verenigde Arabische Emiraten is niets te gek. De mensen die al deze luxe uit de grond stampen, zijn arbeidsmigranten uit voornamelijk Azië en Afrika. Zij wonen in armoedige omstandigheden en werken zes lange dagen per week voor een klein loon dat ze overmaken naar hun familie. Het zijn er nogal wat: 85 procent van de inwoners van Dubai komt uit het buitenland en een aanzienlijk deel daarvan bestaat uit slechtbetaalde arbeiders.

Geen bijbel nodig

Velen van hen verblijven in achterbuurten waar mensen van dezelfde nationaliteit bij elkaar wonen. De smalle steegjes hangen er vol wasgoed. In een van die wijken wonen 1100 Indiase vrouwen die voor hetzelfde schoonmaakbedrijf werken. In kamertjes van krap vier bij vier meter slapen zes vrouwen. Een gordijn voor het stapelbed geeft wat privacy. Ze maken werkdagen van twaalf uur. De tijd die overblijft, gebruiken ze om te koken, te wassen en hun familie in India te bellen.

Je hoeft alleen de verhalen te kennen en die te vertellen

Een aantal van deze vrouwen is christen. In de moeilijke omstandigheden waarin ze moeten leven, ver weg van familie, is hun geloof vaak hun enige houvast. "Als je niet voor, achter of naast je kunt kijken, kun je alleen nog omhoogkijken", zeggen ze. Ze willen graag meer weten over de Bijbel. Daarom komt Suneetha, de vrouw van de voorganger van een lokale Indiase gemeente, elke dinsdagavond een bijbelstudie houden in de eigen taal. Dat doet ze door 'storytelling', een mondelinge bijbelvertelmethode.
De vrouwen krijgen het bijbelverhaal op verschillende manieren te horen, zodat ze het beter onthouden. Daarna kijken ze met elkaar welke lessen erin zitten en hoe die van toepassing zijn op hun eigen leven. Voor deze manier van bijbelstudie heb je geen bijbel nodig. Je hoeft enkel de verhalen te kennen en die te vertellen. Dat is handig, want in sommige arbeiderswijken zijn bijbels verboden. Bovendien zijn veel arbeidsmigranten analfabeet.

Job en Jakob

Bij de bijbelstudie van vanavond zitten twintig vrouwen in een van de kamertjes bij elkaar, op de bedden en op de grond. Na een gezamenlijke rijstmaaltijd vertelt Suneetha het verhaal van Tabitha uit Handelingen, die na een gebed van Petrus wordt opgewekt uit de dood. Anusha (27) herkent zich erin: "Ik maakte zelf ook zo'n wonder mee. Ik kreeg kokend water in mijn gezicht tijdens het koken. Geld voor het ziekenhuis had ik niet, dus bad ik tot God. Mijn gezicht is genezen."
De vrouwen halen veel kracht en bemoediging uit de Bijbel. Veel vrouwen noemen Job als favoriete verhaal. "Hij verloor alles, maar niet zijn geloof in God: een voorbeeld voor ons." Bardi (35) en Angelina (43) worden bemoedigd door Jakob. "God zegt vaak dat Hij hem nooit vergeet. Dat geldt ook voor ons. Hij ziet ons hier in Dubai en onze kinderen in India."

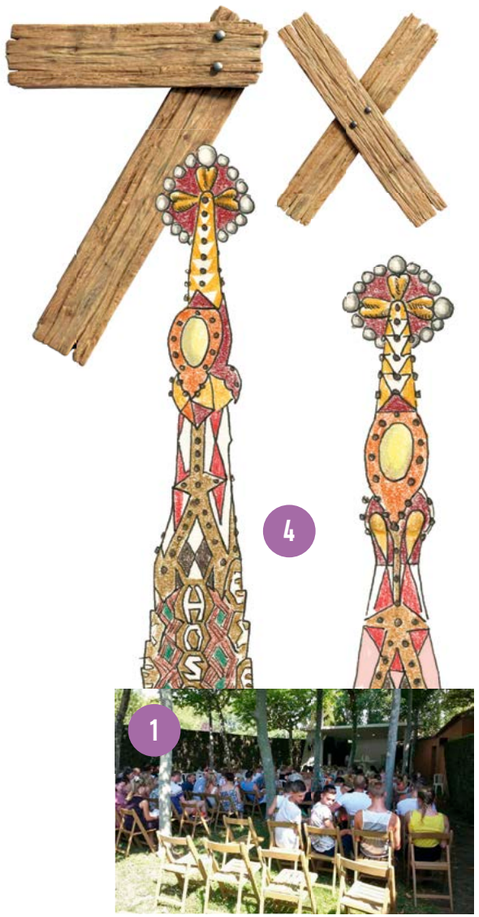
De Bijbel dichtbij

"Deze arbeidsmigranten geven de verhalen door aan hun familie ver weg, bijvoorbeeld via WhatsApp. Zo gaat het evangelie de wereld over", zegt Wilma Wolswinkel, relatiebeheerder bij Kerk in Actie. sIn haar eigen gemeente, pioniersplek De Haven in Utrecht, vertelt en deelt Wilma ook bijbelverhalen via 'storytelling'. Ze hoopt dat meer gemeenten de kracht hiervan ontdekken: "Mensen worden geraakt en merken hoe dicht de Bijbel bij hun eigen leven staat."

» kerkinactie.nl/bijbelingolfstaten
» simplythestory.nl

Tekst en foto's: Tineke van der Stok

Kerk in het buitenland

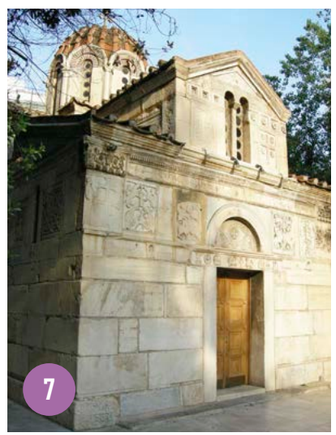

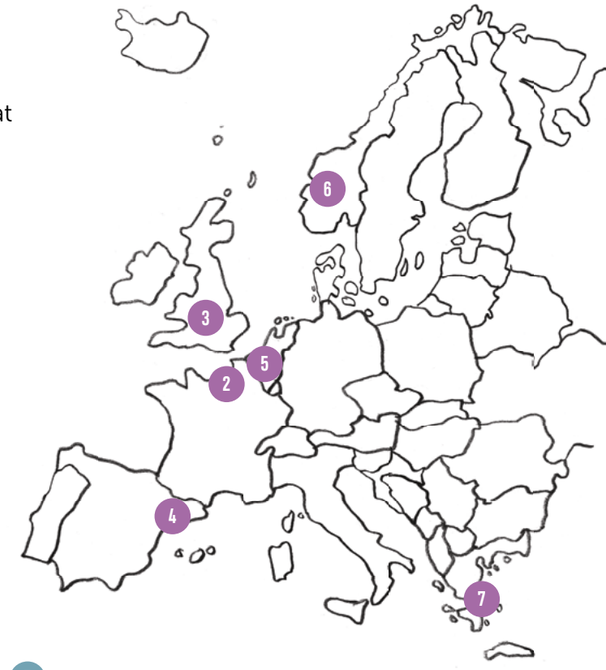

Deze tips zocht Petrus voor u bij elkaar vóórdat de coronacrisis het openbare leven stilegde. Wie weet wanneer u weer een kerk in het buitenland kunt bezoeken … Met deze tips kunt u vast wegdromen.

1

Net zoals thuis

Op de website kerkdiensten-buitenland.nl staan Nederlandstalige kerkdiensten in het buitenland. Van een dienst in de Hugenottenkirche in Berlijn tot een openluchtdienst aan de Costa Brava. Let op: de frequentie van de diensten wisselt.

» **kerkdiensten-buitenland.nl**

2

Parijse protestanten

De Eglise Réformée Néerlandaise in Parijs wordt wel de eerste Samen op Weg-gemeente genoemd. Ze bestaat al meer dan 75 jaar. Wanneer er weer diensten zijn, vinden deze plaats op zondag om 9.45 uur in het knusse lutherse kerkgebouw Eglise Luthérienne de la Trinité.

» **ernparis.fr**

3

Kamperen in de kerk

Een hele nacht in een kerk verblijven? Dat kan in Engeland, waar inmiddels negentien kerken zijn opengesteld voor ‘champing’. Voor maximaal 59 pond per volwassene beleeft u een bijzondere nacht en draagt u bij aan het onderhoud van de oude kerken.

» **champing.co.uk**

4

Bouwspektakel in Barcelona

De bouw van de Sagrada Família begon in 1882, maar de kerk is nog steeds niet af: dagelijks werken er meer dan honderd mensen aan. De hoogste toren moet 170 meter worden, net iets lager dan de Montjuïc, de bekendste heuvel in de stad. Uit respect voor de Schepper, aldus ontwerper Gaudí.

» **sagradafamilia.org**

5

Kathedraal met bar

Iets dichter bij huis vindt u de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal in Antwerpen, de grootste gotische kerk van de Nederlanden. Sinds 2018 is een van de kapellen in de kathedraal omgebouwd tot ‘De Plek’, een ontmoetingsplaats voor kerkgangers en toeristen. Tip: proef de twee huisbieren.

» **dekathedraal.be/nl/de_plek.htm**

6

Scandinavische trots

Eens iets anders dan een gotische kathedraal? In Scandinavië verrezen tijdens de middeleeuwen duizenden ‘staafkerken’, volledig van hout gemaakt. Er zijn er tegenwoordig nog 28 over, allemaal in Noorwegen. De bekendste staat in Borgund.

» **visitnorway.nl/typisch-noors/staafkerken**

7

Kleinste kerk van de wereld

In Athene kunt u de ‘kleinste kerk ter wereld’ bezoeken: de Kleine Metropolitaan. Je zou de Grieks-orthodoxe kerk van 7,5 bij 11,5 meter zo over het hoofd zien. Toch was het eeuwenlang de belangrijkste kerk van de Griekse hoofdstad.

» **athens24.com/panagia-gorgoepikoos.html**

Tekst: Jedidja Harthoorn | Foto’s: Unsplash, Wikimedia, Camping El Delfín

#KERK

Dit schreef of vertelde u over de kerk (en over *Petrus*). Ook reageren? Mail naar petrus@protestantsekerk.nl

Moeder aan de telefoon: “Ik was even eten met die oude mevrouw uit de kerk.” Natuurlijk mam, jij bent pas 82. #eeuwigejeugd

– Marieke Kuysters op Twitter

Koosje Heijkoop was een markante, zeer sociaal vaardige persoonlijkheid. De laatste weken was zij erg ziek, maar ze had gelukkig veel mensen om zich heen die voor haar zorgden en bij haar bleven. Wat mooi dat ze nog in uw blad is geportretteerd. Zij zal nooit meer ouder worden dan 103 – maar haar gedachtenis zij ten zegen!

– Ds. Elly Bakker, via e-mail, over het overlijden van Koosje Heijkoop die voorop Petrus 9 stond.

Wat een mooie, bemoedigende en inspirerende verhalen! Dank!

– Heleen Wassenaar via e-mail

“Dit is mijn kerk”, zegt de kleuter. Ik knik bevestigend terwijl we samen spullen klaarzetten. “Daarom mag ik meehelpen,” vervolgt hij, “want in mijn kerk mag iedereen meedoen!” Ik denk dat ik hem maar laat vertellen vanmiddag. #hijsnapthet #kliederkerk

– Cornelie Vreugdenhil via Twitter

Ik heb vanochtend een uur in onze kerk gezeten. Niets maakt me rustiger, en nee, ik ben niet gelovig.

– HenriB op Twitter

Thuis kerk

Ik dank u voor de ’eigen’ kerkdienst die ik als alleenstaande oudere mocht ’doen’ vandaag. Wat fijn om te doen …. en niet enkel aan te horen. Dit landt veel dieper, ontroert en bemoedigt.
Ik zal iedere zondag, zolang nodig, mijn kerkdienst hebben in de wetenschap dat ik met velen ben.

– Barbara van Amerongen, via e-mail, in reactie op een artikel over alternatieve vieringen in coronatijd.

» petrus.protestantsekerk.nl/zondagthuis

Samenstelling: Stephan Egbers

Protestantse Kerk

Colofon

Petrus is een kwartaalblad van de Protestantse Kerk in Nederland. In het magazine leest u persoonlijke en inspirerende verhalen over geloof, hoop en liefde, over hoe samen kerk-zijn troost, steun en zin geeft.

Redactie
Marusja Aangeenbrug (hoofdredacteur), Bas Popkema (eindredacteur), Janet van Dijk, Jedidja Harthoorn, Jelske de Kuiper, Xander de Rooij, Mathilde Schouwstra

Aan dit nummer werkten verder mee:
Rian Binnendijk, Sjaak Boot, Sonja Bron, Jörgen Caris, Maarten Boersema, Stephan Egbers, Dick Grendel, Florette Koning, Siebold Freeke, Dorine de Jager, Libbe Jonkman, Jaco Klamer, Baart Koster, Laurens Oosterbroek, Roel Ottow, Bram Oudenampsen, Regionaal Bureau voor Toerisme Rivierenland, Esther van Schie, Auke Schouwstra, Jaap Schuurman, Niek Stam, Roelien Smit, Tineke van der Stok, Sjaak Verboom, Marieke Viergever, Leonard Walpot, Jan Verhage, Paul Visser, Rob Visser, Willem-Jan de Wit, Linda Zwart

petrusmagazine.nl
@PetrusProtestantseKerk
(030) 880 18 80
petrus@protestantsekerk.nl voor inhoudelijke opmerkingen, abonnement@petrusmagazine.nl voor een gratis abonnement of adreswijzigingen.

Aanmelden voor de wekelijkse nieuwsbrief: petrus.protestantsekerk.nl/nieuwsbrief. Het magazine verschijnt in dit jaar nog in augustus en november.

Giften voor het magazine *Petrus* zijn van harte welkom op het rekeningnummer van de Protestantse Kerk, NL10 ABNA 0444444777 o.v.v. 'Gift Petrus'.

Vormgeving
Redmatters redmatters.com

Advertenties
Theo Wijbenga, theo.wijbenga@ndcmediagroep.nl
(058) 298 76 16, 06 138 62 881

Druk
Habo DaCosta, Vianen

PEFC PEFC/30-31-287 neutraal

Leesbeperking
Voor mensen met een leesbeperking is *Petrus* ook gratis verkrijgbaar in braille, grootletter, digitale en gesproken vorm. Informeer bij de CBB: tel. 0341 - 56 54 77, e-mail klantenservice@cbb.nl.

ISSN: 2589-5524

Vindplaats van geloof, hoop en liefde

‘Waartoe zijn we op aarde? Op die vraag heeft de kerk om de hoek een **prachtig, eeuwig antwoord**.’

Henrik Wienen is optimistisch over de toekomst van de kerk. Zijn geloof – met het perspectief op de eeuwigheid – helpt hem te relativeren in het leven. Op pagina 34 vertelt hij wat het Onze Vader voor hem betekent.